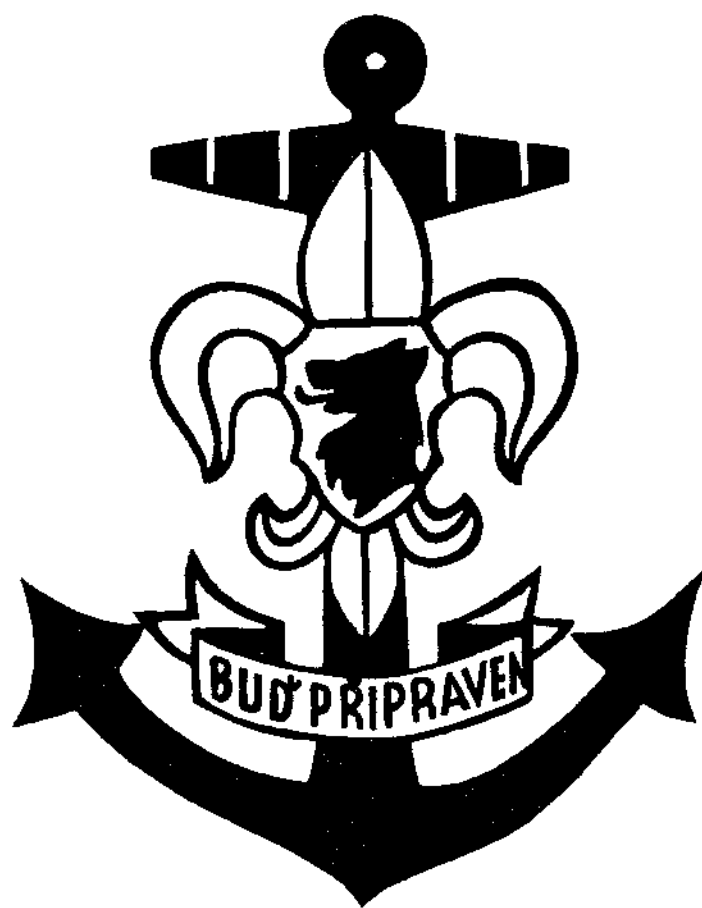

HLAVNÍ KAPITÁNÁT VODNÍCH SKAUTŮ

Kapitánská pošta

Ročník: **3**

Číslo: **5**

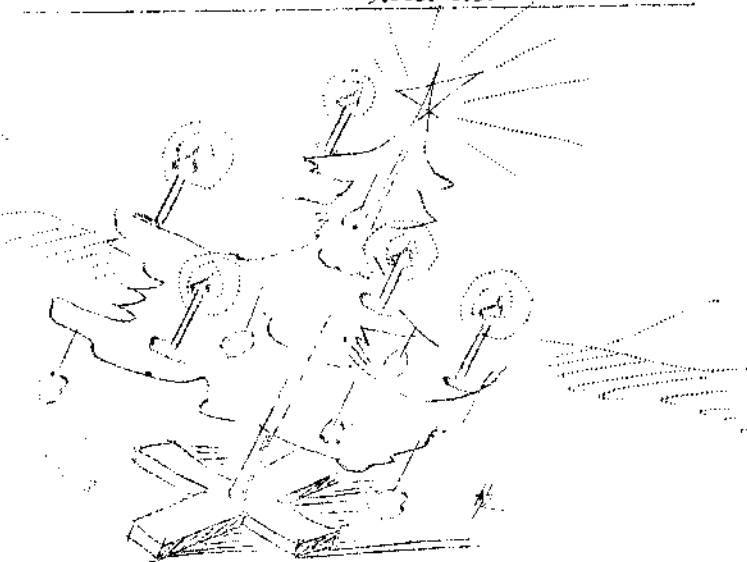
KAPITÁNSKÁ POŠTA

19 prosince 1947

3. roč. č. 5.

LETOS V ZIMĚ NA HORY

O Z N A M O V A T E L

Junácký slovník naučný pro nováčky.

Rychlou orientaci a objasnění základních skautských pojmů poskytne nováčkům junácký slovník naučný, který je obsahem nového kalendáře Junáka na rok 1948. Co ve své stručnosti nemůže slovník uvést, doplní hledající přečtením v literatuře, neboť slovníček odkazuje do dostupné junácké literatury, vydané již po válce Junáckou edicí.

Kromě slovníčku obsahuje kalendář mnoho nových podnětů pro junáckou činnost jednotlivce i družiny, barevná vyobrazení většiny organizací skautů a skautek ve světě, ukázky mapového znázornění terénu, vyobrazení jedovatých i užitečných rostlin, typů národních krojů a mnoho jiných zajímavostí. Cena je 16.-Kčs, na hromadné i jednotlivé objednávky zasílá Junácká edice, Praha II, Štěpánská 61.

Sop.

Nemůže být nic vyššího na světě než pracovat jako člověk uvědomělý pro svého spolučlověka

T.G.M.

5. Kmen rowerů pořádá

dne 16. listopadu 1947 přespolní lyžařský běh o cenu prof. Dr. Charváta. V kategorii 14-16 let zvítězil Čech z 5. přístavu; v kategorii 16-18 let Dürfel z SNE; v kategorii 18-30 let Platil z 10. RS; v kategorii starých pánů přes 30 let Barcal z VK Blesk. Vítězem přespolního běhu celkově se stal 5. přístav vodních skautů Praha.

kžd.

Keč pravdy je sbyčejně velmi prostá.

J.

Příjemné svátky vánoční a šťastný Nový rok všem vodním skautům přeje

Hlavní kapitán vodních skautů

a redakce Kapitánské pošty.

CO JEŠTĚ NEVÍŠ

Parasani:

PROBLÉM VODÁCKÝCH VLČAT.

Zadíváme-li se kriticky na růst a produktivitu vodáckých oddílů po stránce výchovné, nemůžeme být s výsledkem naší práce spokojeni. Výchova skautská je ve svém principu založena na praktickém pozorování duše chlapce a jeho duševního vývoje, chceme-li, tedy na pozorování vývoje jeho osobnosti. Znamená to, že výchova skautská chce odpo-
vídat mentalitě jednotlivých věkových stupňů. Jako skauti běříme si pak za výchovný cíl především výchovu charak-
teru. Sloučení obou tesařů klade na nás tedy požadavek přirozené výchovy chlapce k našemu výchovnému ideálu. Výchovný
ideál bychom stanovili měli - je dán našim skautským desaterem a slibem. O naší výchovné metodě můžeme prohlásit, že
je volena neméně šťastně. Odpovídá skutečnému způsobu vytváření chlapcovy osobnosti, jeho hodnocení třídnímu, stavov-
skému, kolektivnímu. Naše metoda vytváří chlapci přirozené prostředí, úzký kolektiv družiny, oddílu, který jej jaksi
isoluje od rušivých, nepříznivých vlivů širší společnosti. Skupina chlapců vytváří tak jednotku vyššího řádu, která
však podléhá stejným genetickým zákonům. Víme z praxe, že oddíl i družina se vyvíjí, že má svou krátkou historii
že jaksi přerůstá osudy jí tvořících jednotlivců. Víme však také, že právě tato jakási nekonečnost oddílového kolek-
tivu je naší nejmocnější zbraň výchovnou a prostředkem výchovným. Jinak se pracuje vedoucím v oddíle, který
má tradici a jinak vedoucím v oddíle novém. Úspěch našeho výchovného působení se pak do značné míry kryje s pří-
poutaností jednotlivých individuí ke kolektivu, k jeho tradici a duchu této tradice. Produktivita výchovné činnos-
ti v oddíle je tedy dána množstvím jedinců odrostlých skautským kalhotkám, kteří zůstávají věrní tradici oddílu -
jeho duchu. Být věrní duchu určitého kolektiva znamená vzít si za svůj a podržeti si ideály tohoto kolektivu a zřeka-
ti jim věrní i mimo jeho rámec. Z toho plyne, že příčinou malé produktivity oddílu může být do značné míry malá
oddílová soudržnost, malá tradice. Jak to s tvorbou tradice vypadá u vodáckých oddílů?

Do vodáckého oddílu přichází chlapec kolem 12 let. Po stránce psychologické je to hoch jenž má již za sebou
značný kus cesty ve vystavbě své osobnosti. Jeho individualita se již nepodřídí bezvýhradně kolektivu aspoň rozhodně
ne hned. Je to však pořád ještě chlapec velmi snadno přístupný výchovnému působení, chlapec, který však má nejvyš-
ší čas. Jestliže promarníme ještě rok, dva, je naše příležitost za horama. Přejde pubertální věk, chlapec se uzaví-
rá do sebe, případně se přimkne k nějaké silnější individualitě, ale výchova kolektivu pro něj prostě již neplatí.
To je velká bolest vodáckých oddílů. Tradice vodáckých oddílů je proto více formálního rázu, obyčij jim obvykle
tradice ideová. Není tu dostatek kázně, dostatek inhibiční schopnosti /útlumě/, ohledu na prosperitu kolektivu.
Hledala se tedy cesta k nápravě a vznikla vlčata. Ideálem bylo vychovat si vlastní dorost, který by s od-
dílem rostl a doplňoval místa starších bratrů. Na jednu bolest byla dána záplata, ale objevila se bolest nová. Co
s těmi šestiletými chlapečci ve vodáckém oddíle dělat? Jak sloučit výchovu vodáka, která je vlastně nadstavbou,
s výchovou naprostého skautského batoletě? Dopadá to všelijak. Buď se s nimi nedělá nic, než to, že v oddíle jsou,
jindy se s nimi dělá všechno a konečně také se s nimi někdy dělá vlčácká výchova na základě Kiplinga. Probereme si
jednotlivé eventuality.

Jestliže a takovým hochem neděláme nic, dopadne to nezbytně tak, že se nudí a nezbytně buď zklaman odejde a
je pak obvykle trvale pro skauting ztracen, anebo se opíjí po těch velkých a dělá si program svůj a s takových
opíček mohou být skvělí vodáci a skauti. Bohužel, takových je málo. Bývají to pravidelně ti největší uličníci uli-
ce, čtvrtě - prostě silné individuality, kteří se vzhledli v některém ze starších bratrů a jejich bezprostřední-
ho okolí. Vyrůstá pro takové hochy však nebezpečí druhé, totiž, z předčasného zmučení. Tento příznak se obvykle
objevuje hlavně u těch chlapců, kteří byli přijati do oddílu a dělají se s nimi všechno. To už je vlastně ta druhá
kategorie, ale obě patří k sobě. První se o takový program sami snaží, druhým je dáván. Takových hochů se obvykle
nemůže v oddíle držet mnoho. Jsou to jakési děti protekční, ať už známých anebo vlivných osobností. Jaký je vý-
sledek? Pomůžeme-li zatím o hledisku zdravotním a přihlídneme-li zatím jen k výsledku výchovnému, vidíme u tako-
vých chlapců právě příznaky předčasné moudrosti. Takový mladý "starý vodák" je hromský oříšek ve svých 14 letech a
i dříve. On všechno zná, všude byl a všechno umí. Program už ho "votravuje", má jiné zájmy a obvykle je ztracen
dříve, nežli hoch, který přistoupil později. Připouští, že mohou být výjimky, ale jsou to právě jen výjimky. Tře-
tí způsob je založení regulární smečky. Je to řešení nejsvědovější a opravdu vážně pojímané, ale má také své zá-
važné problémy. Nejhlavnější problém vidím ve sloučení a navázání idee vlčácké, s ideou vodního skauta. Jak do-
sáhnou kontinuity obou těchto ideí tak, aby tu nebylo skoku, aby tu pokračoval kolektivní druh útvaru jednoho
v druhý? Jak ideově připoutat smečku k oddílu?

Výchova ve smečce je založena na principu hodnocení podle cti kolektivní - poslušen zákonů smečky. Výchova skauta ta má v sobě zdůrazněn více prvek určitého ideálu, určitého vzoru lidského. Musíme se tedy dostat od hodnocení podle cti k hodnocení podle ideálu. To ovšem vyžaduje nějaký konkrétní ideál mít a stavět ho hochům před oči. My vodáři však jej zatím nemáme příliš jasný. Tomuto ideálu pak musíme přizpůsobit i svou vodáckého vlčete. Zdá se mi totiž absurdní, krotit vodního skauta slučovat s ideou Maugliho. Nesmíme mít dítě za příliš hloupé a domnívat se, že nepostřehne tuto nesrovnalost. Krotit je výchovným prostředkem a prostředek musí odpovídat výchovnému cíli. Není tu však jenom krotit, je tu i samotný program a jeho náplň. Dítě se chce opičít a jeho ideály jsou velmi konkrétní, a zdá se mi vůbec, že dítě dneška stárne duševně mnohem rychleji nežli kdysi a že by se nám leckdy mohlo v něčem vysmát. Jediné východisko ze situace vidím v postavení konkrétního ideálu vodního skauta a ve vypracování vhodné fabule pro výchovu vodáckého vlčete. Musí to být příběh obdobný příběhu Kiplingovu, který by však měl blízko k myšlence vodního skauta, byl realistický ale zároveň poutavý, který by obsahoval v sobě myšlenku kolektivní odpovědnosti. K tomu však je třeba mnoho práce, mnoho pozorování a mnoho štěstí ve volbě. Obracím se proto na vás na všechny, abyste mi sdělili své zkušenosti a výchovu vodáckých vlčat, abyste třeba se mnou polemisovali, neboť jen tak se můžeme dostat nahoru.

NAPOJME PRAMENY

Slapské jezero největší vodní dílem střední Evropy.

Začneme návratem po dni prožitém v hlubokém a srázném údolí Vltavy. Město vidíme v časném odpolední zšeřelé, ulice zatopené proudy předvánočních kupačů. Dychtiví zákazníci narážejí v marných přívalech na brány zavřených krámu. Od 16 hodiny zavřeno pro nedostatek proudu.

Teplá a světlo je důležitým stupínkem k vyšší životní úrovni. Pod sochou sv. Jana na skalách uprostřed toku, v místech, jež znali voraři i sportovci jako nebezpečné svatojánské proudy jednali mužové technické práce a představitelé místní lidové samosprávy o velikém projektu. O plánech, jak zásobit Prahu dostatečným množstvím elektrického proudu, jak zadržet obrovské množství vody, z níž by mohly být zásobovány celé střední Čechy v dobách sucha.

Ve Slapech bude postavena největší naše údolní přehrada. Oblouk hráze bude 52 m vysoký a 350 m dlouhý. Obsah nádrže bude 268 milionů kub.m, z čehož má být užitečný prostor 200 mil.kub. m. Vypouštění bude kdykoliv možné obtokovou štolou, již se bude užívat při stavbě odvodnění pracoviště. Nádrž bude dlouhá asi 40 km. V hrázi budou vestavěny 3 turbíny, z nichž každá bude zařízena na nejvyšší průtok z 100 kb za vteřinu. Instalovaný výkon bude 120.000 kWh, roční výroba 120 milionů kWh. Výkon v praxi nebude ovšem tak veliký, neboť čísla jsou předpokladem maximální. Po odtoku ze Slapského jezera bude voda užitečná ještě v dalších dvou přehradách a při zavlažování zemědělské půdy. Na nejbližší léta se počítá se zavlažovanou plochou 5.000 ha, později však to má být 15 - 20.000 ha půdy až k hranicím státu.

K srovnání: jak obrovský bude výkon nové přehrady nám poslouží letošní výsle o průtoku vody Vltavou. Nejnižší stav byl 6 kb za vteřinu. V takové situaci by dohotovená Slapská přehrada dodala bez obtíží navíc ze svých zásob 31,6 kb m. Nebezpečí ledových pohrom a povodní bude zcela zaneřádno stavbou obrovské hráze. Kdy bude stavba zahájena? Nedavno se konalo informační řízení ministerstva techniky. Přes zimu se dokončí jednání s majiteli pozemků. Po celý příští rok se budou připravovat silnice na přísun materiálu, domky pro dělníky a inženýry. V prosinci 1948 by se měl již začít ruch na staveništi. Někdy v roce 1953 bude již nová hydrocentrála dodávat proud, když půjde všechno dobře. Náklad má být asi 2 miliardy Kčs.

Naši inženýři stojí před obrovským úkolem. Jejich dílo se musí podařit. Nejen proto, abychom ušetřili levnou hnačí silou desetitisíce tun uhlí ročně. Stavba je součástí velikého plánu na záchranu našich zemí na vysychání půdy. Budeme obnovovat rybníky, stavět zavlažovací kanály, prostě budeme držet vodu na maximum času v našich řekách a potocích, abychom se zachránili před hrozbou stepi. Vzpomínáme při tom že se o tomhle naši čtenáři mohli dočíst již dávno předtím, nežli se naše oficiální vodohospodářství hlásilo k těmto názorům. Zemřelý profesor Dr. Vladimír Ůlehla vedl rozhořčený boj s těmi, kteří se snažili, se všech sil, aby vodu jak nejdříve poslali z našich řek do ciziny. Zkušenosti z letošního katastrofálního sucha daly prof. Ůlehlovi zapravdu. Uskutečnil se jeho velký sen, jak o něm píše v útlé knižce "Napojme prameny". Kdyby dnes s námi stál u peřeji, jež zklidněly vzdušná hladina Štěchovické nádrže, viděl by na stránkách vysoko nad hlavou bílé značky, jež znamenají příští hladinu největšího českého jezera. Čechy se zachráně před suchem Slapskou přehradou. Morava i Slovensko pracují na drobných i větších plánech, aby rovněž napojily své prameny.

VODÁCKÁ TECHNIKA

Stok:

VÝCVIK PÁDLOVÁNÍ.

/dokončení/

Má-li oddíl k dispozici neb v majetku kanoe, provádí přirozeně i výcvik na kanoích. Rozhodně však s nováčky nezačínáte výcvik na kanoích, nýbrž na pramicích, které jako lodě větší, stabilnější se lépe hodí pro výcvik nováčků než kanoe. Jiný důvod: nováčkové většinou jsou velmi mladí chlapci, kteří svou silou nestačí ovládati kanoe, kdežto jako větší kolektiv na pramici jsou na místě. Kanoe o dvojlenné posádce vyžaduje vždy starší chlapce, aspoň přes 15 roků, kde jsou již dány předpoklady fyzické síly, nutná ovládnutí kanoe. Přechod posádek z pramice na kanoe jest po dobrém výcviku na pramici velmi jednoduchý a nečiní žádných technických obtíží. Posádka si brzy zvykne na labilnější loď a automaticky pracuje na ní jemněji. Na místa kormidelnická vybíráme jen hochy, kteří mají velmi dobrou techniku pádlování a cit pro vodu.

Instruktor, který vyučoval posádku pramice technicky, který poznal za výcviku členy posádky dobře po stránce mravní a charakterové má ještě na konci své činnosti za úkol posádku organizovati pro budoucí její samostatný život. Napsal jsem vpředu, že instruktor vyhledává háčka, t.j. hochy s rytmem v krvi. Na konci jeho činnosti musí ještě posádku určit kormidelníka, t.j. kapitána lodi. Jaké vlastnosti musí mít kormidelník jsem velmi podrobně popsal ve svém článku "Teorie pádlování" na který opětně poukazuji. Tím by byla činnost instruktora povšechně skončena, ale ne úplně, neboť má i v budoucnu za úkol čas od času se přesvědčiti o technické výši a zdatnosti posádky pramice, kterou uvídal na vodu jako nováčky. Ovšem svůj úkol provádí taktně a vždycky soukromě vše proděbatuje s kormidelníkem, aby snad přímým zásahem nesnižoval jeho autoritu u posádky. Instruktor pracuje s kormidelníkem dále hlavně na túrách, kde mu nenápadně ukazuje a radí, ale dbá při tom vždy, aby kormidelník sám také přemýšlel a vynalézal. Jen kormidelník iniciativní jest kormidelník dobrý. Takto ovičená posádka nováčkovská a dále nenápadně instruktorem vedená, má všechny předpoklady, že za určitou dobu a po získání určitých znalostí při turistických jízdách se stane dobrou posádkou, která si bude za každých okolností a v každém případě vědět rady s problémem, před který bude postavena na kterékoliv vodě. To jest také hlavní úkol každého vedoucího oddílu nebo instruktora po stránce vodácko-výchovné a splní-li takto svůj výchovný úkol, bude moci býti hrdý na svou posádku i na svou práci.

Protože mládí přináší již v sobě touhu po souboji a vyniknutí, které se vyvíjí u vodáků v závodění, snažím se zde vám dáti i některé pokyny pro výcvik závodní, který byl do dnešní doby v kapitánské počtě dosti opomenut. Měl jsem své určité důvody a podle mého mínění úplně opodstatněné, abych nedoporučoval junákům vodácké závodění, které však poněkud ustupují, takže nyní po náležitém přezkoumání všeobecné situace po stránce technického výcviku vodních skautů můžeme poněkud zařazovati do výcviku případ od případu také výcvik závodní. Jako se snažím, aby normální výcvik-pádlování se děl řádně bez zanedbání některé nutné péče, tak bych také chtěl, aby i výcvik závodní se děl cílevědomě při zaclouvání všech poznatků, získaných dlouhou dobou a již osvědčených a při zachování veškeré nutné péče o zdraví a bezpečnost hochů.

Povšechně dnešní naše příležitostné závodění se děje u přípravou řekl bych velmi primitivní. Příklad: Když to dobře dopadne, vydá oddíl závody pořádané 14 dní před závodem propozice. Oddíl se sejde a usnese se že také závod pojedá; dvakrát neb třikrát se posádka závodu sejde a zatrénuje si buď vsedě nebo vkleku, může-li projede si i závodní trať a závod jede. Když to dobře dopadne, tak vyhraje a dopadne-li to hůře, nebo docela špatně, tak se posádka závodů už v dohledné době neúčastní. A co jest navíc, že diváci potom konstatují, že vodní skauti neumějí jezdit a únava v posledních momentech závodu vynucuje poznámky, že závod je příliš těžký, neb docela, že závodění se pro vodní skauty nehodí. A přece si dovolím tvrdit, že závodění je pro hochy přirozené vybití jejich elánu a nadbytečné síly, že boj je pro mládí něco tak přirozeného jako život sám. To co však nám dnešní vodácké závodění skautské ukazuje, povrchnímu pozorovateli by svědčilo o spáku a tito povrchní pozorovatelé vyvozují z toho nesprávné závěry.

Jako správná technika pádlování vyžaduje delší časové práce, tak právě příprava k závodě vyžaduje svůj delší časový úsek, práci, pozornost a kázeň za splnění určitých předpokladů. Rozhodne-li se oddíl, že bude závodit, je dobře, když tak učiní již brzy na jaře na samém počátku vodácké sezony a sestaví si hned jednu posádku, která se věnuje od samého počátku speciálnímu závodnímu treningu. Vytěr hochů děje se dobrovolným přihlášením hochů, kteří přihlášením jsou si vědomi toho, že se zavazují po určitou delší dobu podstoupiti určité

ty trening těžšího druhu než jejich kamarádi. Přirozeně, že tyto hoši musí mít za sebou lékařskou prohlídku, při které lékař jevť předem upozorněn, že se jedná o speciální závodní přípravu. Shledá-li lékař po prohlídce, že po stránce zdravotní není námitek, jest nutno ještě přezkoušet, vyhovují-li vybraní hoši po stránce školi- ního prospěchu, protože závodní trening vyžaduje také více času než normální cvičení. Již před samým započatím vlastního treningu musí instruktor znáti povahu posádky a její tělesnou zdatnost, aby předem určil budoucí je- jí styl a způsob treningu. Posádkám temperamentnějším, ale fyzicky slabším /mysleno svalově/ doporučuje se styl o větším počtu rázů, posádkám méně temperamentním, ale fyzicky silnějším se doporučuje styl o menším poč- tu rázů, ale více silou protaženějším. Rozhodnutí o tom záleží na instruktoru a podle toho se děje též způsob treningu pro delší čas. Jezditi závodně vsedě nebo vkleku jest další otázka, na kterou odpovím takto: máte-li dosti času a trpělivost nacvičit jízdu vkleku, jezděte vkleku, ale upozorňuji, že jest lepší jezdití pořádně vsedě, než špatně vkleku. Ono totiž to klečení samo ještě závod nevyhrává. Proto v této věci pozor a neukvapovatí se v rozhodnutí. Loď treningu užíváme nejdříve těžkou, dobře sedící na vodě, která vyžaduje vět- ší práci a teprve když jsme řádně vypilovali styl, můžeme posádku přemístiti na loď lehčí /závodní/, na které posádka pojede závod.

Před započatím vlastního treningu na vodě doporučuji s posádkou absolvovat t.zv. jarní kondiční běhy a delší pochodová cvičení v terénu, které opakujete v době vlastního cvičení na vodě, hlavně když pozorujete při cvi- čení určitou únavu neb duševní depresi. Vůbec musíte si při cvičení na vodě hodně všimati jak tělesné kondice tak duševní kondice. Zjistíte-li tu neb ona vždy jest dobře s posádkou se cvičení vysaditi a zaměstnati posád- ku jiným způsobem /hrou pášimi výlety a pod./ Po získání tělesné a duševní rovnováhy posádky, můžeme započítí opět s treningem a uvidíme i lepší elán, s kterým posádka pracuje.

Pro posádku, která bude jezdití vkleku si musí poříditi klekačky, t.j. polštáře rozměru asi 25 x 25 cm a dlouhé asi 40 cm. Na polštáři klečeme celým kolennem a raději ještě částí nohy pod kolennem, aby váha těla spočí- vající na klečící noze byla rozdělena na větší plochu než jest plocha kolena. Polštáře se ze začátku snadno pockleávají a proto je nutno občas je přicpávatí.

Po stránce technické nutno upozorniti, že posádka musí získati v první řadě jistotu vkleku při pádlování, aby jednotliví její členové nezásasili během jízdy s rovnováho neb docela nevypadávali z lodě. Noha na které klečeme jest pravidelně ztočena kolmo na podélnou osu loďe a druhá noha jest vysunuta dopředu v kolennu ohnutá a slouží nám hlavně jako opora v předklonu a pomáhá nám udržovat rovn váhu. Když každý jednotlivá posádky po delší době výcviku si našel jemu vyhovující posici pro klek, je* výhodno na dno pranic upevniti dřevěné špalíčky, o které se nohy klečící opírají, čímž se zpevní rovnováha v kleku.

Jízda vkleku umožňuje při pádlování zvýšením těžších pádlovacích a pohyblivostí těla jednak větším před- klonem docíliti delší pracovní dráhu pádla ve vodě, jednak větší možnost dáti více síly do vlastního záběru. Této výhody musí si býti klečící posádka vědoma a těchto možností musí tudíž plně využítí, má-li mítí vůbec jízda vkleku smysl. Neří-li těchto dvou momentů plně využito, jest lépe jezdití vsedě.

Napočátku jezdíme v treningu jízdy maximálně 2 km a to volným tempem dbajíce, aby posádka docílila bezvad- ného stylu, který jest podmínkou úspěšné jízdy. Instruktor opravuje u jednotlivců technické chyby a během času více a více pozornosti věnuje záležitosti sladění pohybů posádky, aby dokonalá souhra přispívala k lepšímu běhu lodě. Vkleku každý rušivý pohyb jednotlivce působí balce rušivěji na běh lodí než jedeme-li vsedě. Proto instruktor na bezvadnou souhru posádky musí klásti zvýšené požadavky a nikdy vlastně v této věci nemůže býti dosti spokojen. Tyto počáteční jízdy prokládáme podle tělesného stavu posádky jízdami dlouhými 4 - 6 km. Všechny tyto jízdy, což zdůrazňuji, jezděte hlavně na styl a na vytrvalost a nedovolujte posádce, aby při těchto jízdách nějak úsilovně pádlovala, protože hlavním účelem těchto jízd jest, aby si posádka osvojila bezvadný styl, vzájemnou souhru a získala vytrvalost.

Máme-li tyto počátky za sebou, začínáme jezdití na rychlost. To jest jezdíme tratě jako dosud, ale jízdy prokládáme starty a ostrými rázy, t.j. že při těchto posádka musí jetí naplno, t.j. protahovatí vodou plnou silou. Tyto ostré rázy navazujeme přímo na cvičené starty a vždy je počítáme. Začínáme nejdříve 5 ostrými rázy, potom zvyšujeme na 10, 15 až 20 a z nich přecházíme opět do volného pádlování. Před dojetím cvičené dráhy dáváme opět ostré rázy pro finiš a tento finiš nezápadně prodlužujeme, aby posádka si zvykla na vypětí sil v závodě. Nejezděte nikdy na čas a hčhy, protože to značně a zbytečně vyčerpává a hrozí nejčastěji, že posád- ka bude co nejdříve přetrénována a budete musiti vysaditi z treningu neb docela bude přetrénováním úplně z kon- dice právě v době závodu. Závodní posádku musíte udržovatí stále v kondičním treningu, aby právě v době závodu

byla na vrcholu svých tělesných i duševních sil a mohla tak vydati ze sebe vše, ba ještě trochu více, což jest právě potřebné k docílení vítězství v závodě.

Jest přirozené, že tato závodní posádka, která dobrovolně se podrobuje ostrému treningu zůstává stále juniorskou a skromně a poctivě vykonává svoje povinnosti oddílové. Vedoucí oddílů pak radí, aby v případě nepochopení této zásady raději přestali se závodním trénínem a s tím větším úsilím se věnovali u této posádky prohloubení znalosti juniorského ducha.

Ke konci tohoto článku již jen několik málo slov instruktorům. Při výcviku nováčků přistupujte k svému úkolu řádně připraveni. Již na začátku jsem napsal, že ten, kdo dobře pádluje ještě není dobrým instruktorem, nýbrž jest nutno, aby instruktor svou věc ovládal též teoreticky, aby věděl že jako každé proč má také své proto, tak při pádlování má každý pohyb své odůvodnění. Při pádlování neobjevujete žádné nové věci a držte se základních pravidel, které jsem vám svého času důkladně popsal v článku, o kterém jsem se zde již dvakrát zmínil. Jsou to věci již vyzkoušené a prostudované a osvědčené, které našim vodáckým závodníkům přinesli mezinárodní i olympijská vítězství. Z těchto zásad nelze ničeho podstatně měnit, jen je přizpůsobovati individualitě každého jednotlivce, tak, aby individualitou jednotlivce však neopetrpěl kolektiv. V tom vidím právě největší a nejtěžší úkol každého instruktora, aby se šesti individualit utvořil jednotný vodácký celek stylově a rytmicky záležité sehraný až k úplně možné dokonalosti a při tom zachoval individualitu jednotlivce. Možná, že předchozí věta je paradox, ale ukažte, co dovedete. Bude se vám snad zdáti, že tento článek jest časově nevhodný, ale umístnil jsem jej úmyslně do této doby. Lehkomyslný a nezodpovědný instruktor ho snad přečte, vyspí se a nebude z něj vědět nic než, jakoby jej četl na počátku jarní sezony. Instruktor poctivý, který svůj úkol bere vážně bude mít dosti času, aby tento článek náležitě v mysli přežvýkal /technický termín jednoho oblíbeného kapitána/ a bude-li mít nějakých pochyb, nejasností a námitek, může je napsati sam, do Kapitánské pošty. Řadí mu je v časopise umístíme neb odpovíme. A těmto "přežvýkavcům" věnuji tento svůj článek s přáním mnoha zdaru a dobrých výsledků při jejich práci.

Sanders:

PLAVECKÝ VÝCVIK.

Je velmi divné, jak málo času věnuje se v oddílech této disciplíně. Podle výsledků z táborů a jinde je plavecký průměr ubohý. Při zálibách vodních skautů, snad jen v kroji, bije do očí - vnější znaky lákají tedy více než vnitřní náplň.

Ideologie, o níž se stále vedou různé řeči není pro vodní skauty jiná než pro junáky vůbec. V BP scouting for boys je o vodáckém výcviku a náplni školy až je jen pro oddíly suché myšlen, že podrobný nácvik a dokonalé probrání zabralo by vodáckému oddílu kolik sezon. Vždyť kniha svědčí hochům. Ti mají k vodě poměr kladný. Ani ne tolik pro mytí jako pro koupání.

Má-li být vodáctví tím, čím je, nadstavbou programu juniorského, ať i toto označení není, hlavně u nás na vnitrozemských vodách správné, a jsme jen docela málo specializovaným skautingem, pak je nutno věnovati dokonalosti v plavání více času.

Starší vodáci mají na toto vše svoje měřítko. Každý cikán podle sebe hádá. Kdy z nich kdo začal plavat, je individuální, avšak plavat umí všichni. Věnovali však všichni svoje prázdniny dovolené a volný čas vodáctví a přitom plavali všemi možnými způsoby.

Pamatují se, že v Praze bývala jediná zimní plovárna v Koruně. V odpoledních hodinách hemžilo se tam kluky, z nichž se rekrutovali pozdější závodníci, Antoš, Tomášek, Legát, Bičák, Vodička. Co jsme prodělávali pak v jiné společnosti v letech 1919-20-21 po dobu prázdnin na tábořech za vedení J.F. Marka plavecky, nezdá se, že by bylo nahražováno nyní něčím podobným. Víím, že to nebyl kázrak. Víím, že ve světle vzpomínek zdá se mi vše lepší, podstatnějším, než ve skutečnosti bylo. Dořádali jsme do těla i duše tehdy něco, co z nás udělalo vodáky. Byli jsme pohádkově vyplaváni, byli jsme doma ve vodě jakékoliv formy, v peřeji, víru, propusti, pod i nad vodou a pod. Do tréninku patřily pašany, všelijaké hry z vody, do vody, nad a pod vodou, cviky a hry s loďmi. Hrávali jsme někdy i takové divočiny, jako dobývání lodí z vody. Co střeliva používali jsme bahna, tuhého, vymrštěvaného pruty. A nikdy to neskončilo tragicky. Hry byly vedeny bojarsky, autorita vedoucího však ovládala situaci a stačila zabrániti výstřelkům z mezi vybočujícím, třeba hráli sebou. Byly to takové spotřeby kalorií, že jsme se mnohdy nemohli hýbat-doplavat. A přece po 10 minutách odpočinku byli bychom šli do vody, odkud jsme po třech hodinách právě vylezli, znovu.

Nebylo to snad docela správné tělovýchovně, pedagogicky, nám to však chutnalo. Celé tělo zhublo a zpevnělo v těchto snůšce náročných her, a cviků do ocelového pera. Mnozí nevydrželi pekelné tempo hry, přemáhali se, často se zatvrdilými rty šli z jedné vodácké vylomeniny do druhé, ale s vervou, kterou marně hledám dnes. Snad radost určitého stupně dokonalosti přiměla naše líné jednotky pokračovati ve vodáčině.

Strávili jsme pak hodně svého volného času na vratkých pravidlech doma i za hranicemi. Zdá se mi, že jsem byl vždy plavecky dále ve všech letech svého vývinu než dnešní hoši. Nebyl jsem sám, bylo nás mnoho, tolik, že před válkou bývalo z 10.000 pražských registrovaných plavidel o svátcích až 70% a v některých klubech až 95%. Byli jsme nárazky? Nebyli. Průměrní občané, kteří rádi trávili dovolené na vodě nebo na sněhu.

Bylo ale více soustavnosti. Pěstujte ji také vy. Zjistěte si úroveň svého oddílu plavecky hzed v zimě. Nezabíje vás finančně vycházka do zasní plovárny. Pracujte úporně pro lepší úroveň plaveckou.

A zametejte, kapitáni, před vlastními prahem, začněte u sebe!

PRAŽSKÁ OBLAST JUNÁKA.

uspořádá v prosinci až březnu státní kurs pro instruktory plavání. Kurs se bude konati každou sobotu odpoledne v lázních Doma armády na Klárově a povede jej vojenský plavecký instruktor A. Mařtner a výchovný zpravodaj oblasti br. Navrátil. Kurs je bezplatný a doporučuji jej zvláště kapitánům vodáckých oddílů. Přihlášky s udáním věku oddílu a plavecké praxe přijímá kancelář Pražské oblasti.

Jiří Navrátil.

Schäferna-Klika

ŽIVOT V POTOCE.

Rak říční.

Zpátečníci - toť název pro zajímavé obyvatele všech našich sladkých vod, raky říční či obecné. Název toho se jim dostává proto, že dosti dobře se pohybují na pevnině s podloženým zadečkem dozadu. Ovšem, ve vodě, lezou-li bez přestrašení, pohybují se vždycky směrem kupředu. Jinak ovšem je tomu, chtějí-li ve vodě uniknouti nebezpečí. Pak plují papecí svého na konci ploutevnatě zakončeného zadečku též pozpátku, stoupající při tom šikmo od hrozícího jim nebezpečí.

Rak obývá v děrách 15-25 cm dlouhých a širokých podle rozměrů svého těla. Díry si sám vyhrabává v břehu. Díry v březích jsou nejpřirozenějším útlukem tohoto tvora, štítícího se světla, jenž jest typickým nočním živočichem. Každou díru obývá vždycky jeden samotář, neboť jich nikdy nežije více pohromadě. Jest sice náš starodávný popěvek, že "jsou jsou na potoce raci", ale ne na každém. Potoky a řeky příliš prudké a studené nejsou raky osídleny. Raci bývali za dřívějších dob v našich tekoucích vodách velmi hojní, ale dnes jednak regulace vodní, které vyložily kamenem břehy, nedovolují rakům si hrabati vhodné útluky a jednak odpady z měst a dědin velmi znečišťují vodu, takže v ní raci na velikých úsecích zcela vyhynuli. Raci jsou nejen citliví na některé jedovaté látky, ale jsou velmi citliví na obsah kyslíku ve vodě. Příliš veliké množství ústrojných látek ve vodě jest životu račím nebezpečné, neboť ústrojně látky spotřebují při svém rozkladu /hnutí/ mnoho kyslíku. To se stává osudným životu raků, kteří pak hynou v prostředí, chudém na kyslík. I jedovaté látky, které se hnitím vyvinují, neúprosně ztenčují obsah račí v našich vodách. Jak bývali raci hojní, toho nejlepším dokladem jsou jména míst jako Račín, Račice, Račiňoves a j.

Jiným velkým zhoubcem raků jest račí mor, způsobovaný bacilem račího moru. Tato choroba, přenášená s jedince na jedince jako nemoc vysoce nakažlivá, vyhubila raky v našich vodách tak značně, že byla obava, že nevydrží v našich tocích ani jediný. Ale v posledních letech jsme svědky velmi zajímavého jevu, že totiž se raci začínají objevovati bez nového nasazení ve vodách, o nichž jsme se domnívali, že v nich není ani jednoho.

Někteří raci však přece jen odolali této zhoubné chorobě.

Jinak mají raci také ještě mnoho jiných nepřítelů. Tak ondatra, vydra i hraboš vodní si na nich rádi pochutnávají. Ledňáček rád zaměňuje rybí stravu za drobnější račata, která i vrány vyhledávají. Zajímavým jevem na těle raka jsou malí červíci, tak zvané račí pijavky, které se zabodávají do měkkých míst na přechodu jednoho článku v druhý i v zábrách, a vysávají rakům krev, velmi značně je vysilují.

rak obecný

Někdy jest nám divno, že rak má své mohutné páry svých noh nestejně vyvinuty. Leckdy totiž bývá jedno klepeto mnohem větší než druhé nebo zase obrovité tělo raka má pouze slaboučká klepeta. Tato malá slabá klepeta jsou klepeta, která znovu narůstají po strátě klepet původních. V úzkých děrách a v boji s nepřáteli ztratí rak snadno tu neb onu okončinu. Ale má vzácnou schopnost, ztracený úd opět obnoviti; ztracený úd narůstá raku jen poněkud. Tvar narůstajících okončetin se stupňovitě připodobňuje tvaru dokonalých okončetin.

Raci jsou v mládí vegetariáni, neboť se živí různými částkami vodních rostlin a teprve později přecházejí k potravě živočišné. Obecně se tvrdí, že raci vyhledávají nejraději hnilící mrtvoly, ale není tomu tak, neboť při hojnosti potravy raději volí potravu čerstvou než zahnívající.

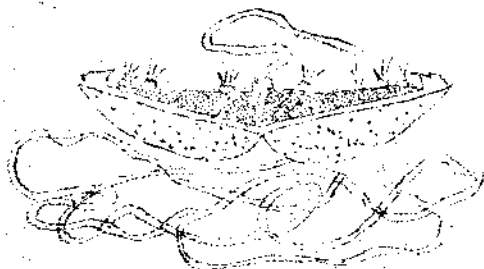
Náš švarný rytíř má na sobě brnění v podobě pevného krunýře, proniklého vápnem, jenž však je překážkou jeho ustavičného volného vzrůstu. Proto rak musí občas krunýř svlékat. V prvním roce svého života svlékají se raci osmkrát do roka, ve druhém roce jen pětkrát, ve třetím však, v němž zároveň dospívají, jen dvakrát. V dalších letech sameček se vždy dvakrát svléká, ale samička jen jednou. Proto také vidíme, jak samička zůstává ve vzrůstu pozadu za samečkem. Svlékání raka jest proto možné, že pod tvrdým krunýřem se vyvine nová, ale měkká kůže. Krunýř praská na hřbetu hlavohruď a rak vytáhne ze starého krunýře nejprve hlavu s tykadly a ústními orgány, pak se vysunou hrudní nohy, načež vytáhne i zadeček. Nově svléčený rak jest úplně měkký a nemůže ani přijímat potravu. Jeho krunýř však asi v týdnu ztvrdne, neboť krev do něho zanese vápno, které rák v zásobě po stranách žaludku v čokovitých těliscích, zvaných rakůvky. Objemu rakůvek rozpouštěním po svlékání výživně ubývá, až je jejich hmota zcela přejde do račích krunýřů. Potom se rak zcela dobře může vydati na cestu za potravou. A také má neobyčejně chutná. Při tom neušetří ani příslušníku svého vlastního rodu; zvláště mladí raci padají za obět svým starším bratrům a rodičům, kteří je snědí.

Vajíčka nosí samička nalepena na vidličnatých nožkách svého značně rozšířeného zadečku, takže to vypadá, jakoby celý hrozníček drobných kuliček visel pod jejím břichem. Mláďata se líhnou z vajíček teprve po půl roce a s počátku nejsou podobna svým rodičům. Dokud se nepodobají svým rodičům, neopouštějí spodku matčina. Ale potom si vyhledají za prvý úkryt vodní rostliny a teprve později si vyhrabávají díry v měkkém břehu.

Kdo by neznal úsloví "červený jako rak" a nevzpomněl si při tom na krásně rudého vařného raka? Ale v přírodě marně hledáme červené raky, těch není. Červená barva vařného raka jest jediným zbytkem různých barev, jež tvořily šedě nebo černě olivový krunýř živého raka. V horké vodě za varu se rozpustila veškerá barviva kromě barvy červené a proto raci tak krásně zčervenali.

Perlorodka.

Chudé jsou vody, tekoucí pahorčnatí kraji. Bývají to ponejvíce horské končiny s málo hospodářsky vzdělávaným okolím a v jejich vodě jest poměrně málo vápeníku. Ale přece jsou ony končiny také někdy bohaty nejen zlatem, ale také perlami, jež se vytvářejí v měkkýši /mlži/ perlorodce říční. Její lastury jsou obě téměř stejné a jsou ledvinovitého tvaru. Na hřbetě mají nejvrchnější rohovitou vrstvu zpravidla oprýskanou. Obě lastury vznikly jako vyloučenina z pláště, měkké blány, do níž jest zabaleno celé tělo mlže. Perlorodky se pohybují v písčitém nebo šterkovitém podkladu mohutnou nohou jazykovitého tvaru. Aby jí voda tak snadno neodnesla, jest jednak šikmo po proudu postavena a vyhledává si své sídliště leckde za kameny, které proud zmirňuje. Potravou jsou jí nejruznější částky odumřelých ústrojných těl a některé dřobné živočichové. Perly, jež se tvoří v perlorodce, jsou vápenité kuličky, vytvořené ze samých hranolků, které podle toho, jak jsou složeny, mají lesk i barvu určitého rázu, lesk perleťový. Vznikají na obranu živočicha proti cizím do těla vniklým těliscům, jako zrnkům pískovým a pod., která by jistě perlorodku do značné míry ostrými hranami obtěžovala. Jsou-li perly úplně volné, nikde k lastuře nepřirostlé a pěkného tvaru, pak jsou veliké krásy a ceny. Vlastností, že perly vznikají na obranu živočicha proti cizím těliscům, využívají někteří národové tím, že vkládají do mlží různé vyřezávané figurky /na př. figurky Budhovy/ a mlži je potom potáhnu pěknou perleť.

Larva perlorodky

Perlorodky potřebují k svému vývoji nutně ryb. Jejich larvy, vyšlé z matčina těla, jsou zcela nepodobny svým rodičům, neboť mají dvě misky skoro trojúhelníkové, opatřené na zevním rohu hákem. Vyhledávají nějakou rybu a přichytí se jí na žábřácích neb na kůži, a to zvláště na ploutvích. Podrážděná kůže obrostle úplně malou larvu velevruba, takže žije v kožitém vřáku cizopasně na úkor hostitelova těla. Pod larválními miskami vyrůstají nové lastury velevruba, které velikostí záhy předčí původní a takto vypravený tvor opouští tělo svého hostitele a padá vahou nových lastur ke dnu, kde zcela volně ve vodě pokračuje.

čuje ve vzrůstu. Je tedy perlorodka říční dočasným cizopasníkem /parasitem/ ryb.

LÉTAJÍCÍ DRAHOKAM.

Jsou-li kolibříci v tropech právem nazýváni létajícími myšlenkami Stvořitelovými, jest náš ledňáček právem označován létajícím drahokamem. Pohlédme na něho, jak nehybně sedí na větvičce nad vodou při nížinné potoce, je opřen o karminově zbarvené nožky, které jsou hlavně upraveny k sedění, neboť mají tři dopředu obrácené prsty částečně srostlé. A jak jest švarně vystrojen! Hlavička a hřbet jeho jest září kovově lesklou barvou modrozelenou, pod krčkem jest pěkně bílý a na bříšku červenohnědý. Náhle spatřil ve vodě lesklou rybku. Vrhá se rychle do vody, při čemž se dovede i dosti hluboké ponořiti, a několik vzduchových krátkých křídel jest zase nahoře nad hladinou, nesa napříč v černém ostrohraném zobáčku uchváceného pstroučka. Usedne na větev a polkne zatím zhyznělého pstroučka celé hlavičkou napřed. Zanedlouho poté se opakuje lov znova. Po nasycení sedí klidně delší čas na větvi. Když potravu z valné části strávil, ulehčuje si, jako sovy dělávají, tím, že vyvrhne nestrávené částičky potravy ze žaludku, jako kosti, šupiny a jiné. Hnízdí blízko nad vodní hladinou a hnízdo své si staví v podzemních chodbách, které samička vyhloubí v břehu až do délky asi i metru. V rozšířeném zadním oddíle snáší kulovitá, čistě bílá vajíčka, jež leží na vyvržených zbytcích potraviny starých ptáků. - Ledňáček, jenž loví drobné rybky všeho druhu, jest velikým škůdcem zvláště na pstruhových vodách, neboť spolýká veliké množství rybního plůtku. Proto není zákonem chráněn, ač jest jedním z nejkrásnějších ptáků. - Při nedostatku ryb běže za vláčkem ročky, hmyzem i mšičkami. Na stojatých vodách nalezneme krásného samotáře - ledňáčka jen zřídka.

Skorec

KOS RYBÁŘ.

Na prudkých potocích, zvláště horských, v zimě a z jara občas lovívá švarný černohnědý kos s bílým hrdélkem. Jest to korec, jenž pobíhá na vysokých nožkách po kamenech v toku sem a tam a jest vždy připraven vrhnouti se i do největšího víru za svou kořistí. Později z jara a pak v létě i na podzim dává přednost červům, hmyzu a mšičkám před rybami. Není proto tak škodlivý jako ledňáček a naše oko s radostí spočine na jeho stepilé postavě.

Ledňáček

ODPOVĚDNÝ NEPŘÍTEL.

Potoky mají velikého škůnce v maličkém ssavci, rýseku vodním. Tento drobný, nejvýše 5 cm dlouhý hmyzožravec, s ocasem rovně pěticentimetrovým, hnízdí při březích pstruhových potoků. obývá chodby, vyhrabané krtky a myšmi; sám si je však jen zřídka hrabe. Plove výborně a špičatá jeho

Rýsek vodní

hlavička dobře rozráží vodu a nožky, opatřené vedle prstů tvrdými štětinkami, mocně pohánějí malého zákeřníka. Tulek dobře namazaný hustý kožíšek nepropustí vody na tělo. V listopadu až lednu číhá na trslích okených pstruhů, až pstruzi při tření vypustí své krásné oranžové jikry, na nichž si pochutnává. Při své drzosti vniká někdy i do líhní a tam vybírá z přístrojů jikry, určené k líhnutí. - A což teprve, když chce lovit v potoci rybky, zvláště potěr a pstruhové ročky si sežene do nějakého malého zálivku, a skaltiv tam vodu při vstupu, čímž jest skryt před jejich zraky, vrhá se prudce na rybky, které by chtěly uniknouti do volné vody. Jest nebezpečným škůdcem pstruhů a nesa slouží ochrany. Vody potoků ochuzuje také ničením raků. V době nedostatku ryb běže ovšem zavděk jako jiní hmyzožravci vodním hmyzem, červy a mšičkami, ale vrhá se též na bojživelníky.

ROSTLINNÝ POTOČNÍ RÁMEC.

Potok bývá vrouben starými, dutými vrby. Mají na konci podivně ztlustlý kmen, jenž se podobá hlavě a z něhož vyrážejí dlouhé větve jako vlasy. Není divu, že mnozí lidé z vesnice viděli na vrbě při měsíčku seděti vodníka. Kmeny jsou duté, neboť měkké jádro dřeva snadno a rychle vyhnívá. V zemi jsou dlouhé, roz-

Vrba

Olše

větvené kořeny. Upevňují kmen v zemi a břehy potoka ochrání od přívalu vody na jaře; jinak by byla hlína dávno odnesena. Uhebné a pevné větve vesničané ořezávají, aby si opravili košíky, časné z jara, když proudí mlza, shromažďují se hoši pod vrby. Otloukají tu píšťalky. Na jaře nalezneme na větvích pupeny, které jsou obaleny šupinami. Jedny jsou tlustší a větší, jiné menší. Z větších brzy šupiny odpadnou a objeví se "kočičky", jehnědy. Jsou to vlastně shluky květů a nebývají na všech stromech stejné. Někdy jsou krátké, vejčité a krásně žluté, jinde zelenavé a protáhlé. V prvních jsou četné tyčinky, z nichž se aye žlutý prášek - pyl. V druhých jsou semeníčky se žlutavou bliznou. Vrby jsou dvoudomé, to jest: mají ra některých stromech jen květy prašnickové /samčí/, na jiných jen pestíkové /samičí/.

K jehnědám se sletují včely, čmeláci a mouchy. Jehnědy jsou velmi nápadné a rozkvétají před listin, kdy strom je ještě holý. V blízkosti rozkvetlých vrb cítíme medovou vůni, pocházející z medové šťávy, kterou hmyz mlásá. V prašných jehnědách se na jeho těle zachycuje žlutavý pyl a včela nebo čmelák přenese jej na pestíkovou jehnědu. Tam se snadno zachytí na lepkavou bliznu. V květnu se z oplodněných semeníčků vyvinou tobolky s četnými chryzotrymi semeny. Když jehnědy odkvetou, rozvinou se listy a vrby se zazelenají. Vítr je roznáší, často velmi daleko. U nás se nepěstují vrby nikdy ze semene. Uříznou se z jara nebo na podzim statné větvičky a zastrčí se do země. Zasazené větvičky vyženou kořeny v zemi a vyrůstají v pěkné stromy.

Kromě vrb rostou u potoka také olše. Bývají 20 až 25 m vysoké. Také olše mocnými kořeny upevňují břeh. Jejich kmeny mají na povrchu rozpukanou, temně šedou borku. Na olších nalezneme na větvích jehnědy již na podzim. Rozvíjejí se také časné z jara. Na konci větví jsou prašné jehnědy, dlouhé a převislé.

Mnohem menší jsou vejčité jehnědy pestíkové. V době, kdy olše rozkvétá, není ještě v přírodě mnoho hmyzu; opylení obstarává vítr. Zanáší pyl k pestíkovým jehnědám, které se později přemění v kulaté šištice, složené z dřevnatých šupin, za nimiž sedí křídlatá seménka. Vždyť vidíme loňské šištice ještě z jara na větévkách mají šupiny rozestálé, semena z nich již vypadala koncem síry nebo počátkem jara. Také jejich semena bývají větrem daleko zanášena; jsou drobná, sploštělá a opatřena křídélky. Listy se rozvíjejí z pupenců teprve 2-5

týden po odkvětu. Naše olše lepkavá má lepkavé, saukrouhelné, na konci uťaté listy.

V době, kdy kvetou olše a vrby, nalezneme na pažítě u potoka nádherná květenství devětsilu obecného. Bledě růžové květy, hustě seskupené do úborů vyrůstají na nachově naběhlých bezlistých stvolech. V zemi jest plazivý, tlustý oddenek, z něhož teprve po odkvětu vyrážejí velké srdčité /často až 1/2m široké/ listy. V té době bývají na místě květů na stvolu již semena /nažky/ s chryzotry na konci. U podhorských potoků roste devětsil bílý se žlutavě bílými květy.

Věrným průvodcem devětsilu je žlutokvětý podběl. Má také šupinaté, ale toliko jednoborné stvoly. Uprostřed úborů jsou neplodné trubkovité kvítky a na obvodu je lemuje několik řad pestíkových kvítků a úče jazykovitými korunami. Listy vyrůsta-

Devětsil

Podběl

ji teprve, když počnou stvoly vadnouti. Jsou menší listů devětsilu. Podběl patří k léčivým rostlinám.

U záhybu potoka v bahně a vlhkém písku vyrůstají trsy zelených obých lodyh sítin. Nedaleko v trávě sahá dle modré květy pomněnky bahenní, zdobené uprostřed žlutavou hvězdou. Hvězdu tvoří šupinky, chránící vnitřek květu, v němž jest medovina a pyl, před snážením.

Na pokraji potoka upozorňuje na sebe velkými žlutými květy blatouch. Pět okvětních lupínek chrání četné tyčinky a semeníky v poupěti. Když rozkveté, upozorňuje zdaleka hmyz, že v květu jest medovina. Hmyz přenášší pyl s květu na květ. Opylené semeníky usrávají v měchýřky s mnoha semeny. Bývá jich vždy několik pochromadě, sralé pukají a semena se z nich snadno vytrosí a voda je odplaví daleko do světa. Blatouch má šťavnaté, nápadně velké listy. Jsou podoby ledvinovité. Čím jsou výše, tím kratší mají řapíky, takže si navzájem nestíní, neboť potřebují dostatek slunečního světla k životu.

Blízko roste příbuzný pryskyřník prudký. Má drobné, žlutavé květy a drobné, stříhané listy. Jako blatouch má i on ostrou jedovatou šťavu, která však sušením z něho vymizí.

Zdaleka upozorňují na sebe nádherné kytky žlutavě bílých kvítků tužebníku jilmového. Listy má složené z větších a menších lístků /lichozpeřené listy/, na rubu běloplstnatých. V červenci a v srpnu jsou tu nápadné úhory kledě žlutavých kvítků peháče zelinného. Vysoké lodyhy a ostnatými listy, které objímají lodyhu, jsou žlutavě zelené a přecházejí všechny ostatní rostliny.

Podíváme-li se do potoka, uvidíme na kamenech zelená vlákna v chuchvalcích. Jsou to řasy vodní rostliny; nazývají se podle podoby žabímí vlasy. Přirůstají ke kamenům tak pevně, že jich ani prudký vodní tok neoderve.

Pomněnka

Peháč
zelinný

DOPLŇKY KE STUPŇŮM ZDATNOSTI PRO VODNÍ SKAUTY.

Předmluva.

Členové H.K.V.S. a jiní výchovní činnovníci se rozhodli pro usnadnění práce jednotlivých vedoucích oddílů vodních skautů vydati v tomto vodáckém časopise částečné pomůcky, které mají za úkol osvětliti vodním skautům znalosti nutné pro jejich činnost a které vyšly ve formě "Doplňků ke stupňům zdatnosti junáckého kmene pro vodní skauty". Při vypracování těchto doplňků bylo postupováno analogicky podle stupňů junácké zdatnosti, které tvoří jakousi kostru pro výchovný program a postup u všech junáků. Naše vodácké doplňky jsou pouze skutečnými doplňky pro ty junáky, kteří se podrobují vodáckému výcviku. Nádraznost stupňů junácké zdatnosti jest v doplňcích zdůrazněna podmínkou, že nelze skládati příslušnou doplňkovou zkoušku, není-li složena dříve určitá zkouška stupně zdatnosti. Snažili jsme se v doplňcích vodáckých postihnouti vše, co dobrý vodní skaut potřebuje jak po stránce teoretické, tak praktické a snažili jsme se vždy přihlížeti náležitě i k oněm bodům, které vodák snad prakticky nepotřebuje a jejichž znalost přispívá k všeobecnějším vědomostem neb tvoří určité prvky výchovné.

Obrácím se nyní na všechny, kteří pracují výchovně na vodáckých oddílech, aby zkouškami nedělali nikdy zkouškou, jak jí znají ze školy. Uvědomte si, že naše mládež užije česti školy a že junáctví má mládeži přinášeti radost z mládí a jeho plné vyžití. Ve svém oddíle narazíte na různé povahy. Některý hoch jakmile uslyší, že budou určité junácké zkoušky vidí ihned zkoušky ve škole se všemi jejich důsledky a dělá všechno možné, aby se zkoušce vyhnul.

Jiný typ hochů naopak se dožaduje, aby jeho vědomosti byly řádně zkouškou ověřeny. V těchto směrech nutno ponechati vedoucím úplnou volnost v jednání, aby zkoušky prováděli podle psychologie převládající v oddíle, neb aby si sami vytvořili jednotné prostředí pro provádění zkoušek. V každém případě pokládám

za lepší některé skoušky skládati ve formě volné debaty tak, aby skoušený nikdy neměl pocit zkoušení. Hochy nepřetěžujte svými speciálními znalostmi, které vyplývají z vašeho osobního zájmu, snažte se však, aby znalosti hochů byly na všech stránkách důkladné. Zachovávejte vždy správnou střední míru, nebuďte ani příliš přísní, ani příliš uznalí.

Doufám, že všichni ohápete správně junáckou výchovu, a proto věřím, že pochopíte svých několik slov předmluvy, kterými jsem se snažil jen připomenouti vám naše úkoly ve vodácké výchově.

Stok hl. kapitán.

I. stupeň oddíl A čis. 1 /Vejevára/

1. Zná vlajku svého oddílu, vlajky vodních oddílů v okrsku, vlajky vodáckých činovníků odznaky mužstva a vodáckých činovníků.

Každá cílevědomá společnost lidí má svůj znak, vlajku, heslo, ož je symbolem společné práce toho kterého kolektivu. A pochopitelně, že i skautský oddíl má symboly své společné cílevědomé práce, mimo jiné oddílovou vlajku.

Oddílová vlajka vodních skautů, idpovídající předpisům o rozměrech vlajky, je dvoubarevná. Tyto barvy jsou umístěny ve vavířích dílech o poměru 1 : 2 : 1. Na oddílové vlajce nejsou žádné nápisy, iniciálky, ani snaky. Tyto ozdoby umísťují se pouze na prapor, pro který platí zase jiná ustanovení všeobecná i junácká.

Zbývá zmíniti se o odznacích vodáckých činovníků i mužstva.

PRVNÍ ZÁSADA: Všechny odznaky hodnostní, příslušnostní, odznaky junácké zdatnosti jsou všech příslušníkům Junáka společné! Nemí tedy závadného rozlišení. Správné údaje najdete podrobně jedině v příručce "KROJOVÁNÍ", vydání Junáckou edicí v Praze. Pokud byste měli nějaké pochybnosti, obraťte se na HKVS nebo přímo na autora příručky - Organizační odbor Junáka. Jedině tam můžete získati správné informace. Jest však nutno předem předem upozorniti a zdůrazniti, že na kroji v žádném případě nejsou kotvičky nebo i jiné přívesky a podobně.

DRUHÁ ZÁSADA: Jednoduchost k účelnosti - a nezaměňujte tuto závadu s e frazí: Výtřednost k sensaci. Ta sensace snad vyhovuje jedinci, ale našemu hnutí, našemu vodáctví rozhodně neprospívá, ba možno říci, že mu škodí. Proto všechny ty výatřední admirály a "mořoplavce", pozlacené a ošňurkované, mezi sebou nerpte.

I. stupeň - oddíl A čis. 2. /Stok/

Členy vodního oddílu jest seznámiti v nejbližším okolí se vším tekoucím i stojatým vodstvem i se všemi vodními stavbami i díly. Jest nutno jim vyložiti význam vod pro tento úsek jeho různou povahu při různých stavech výše vodní hladiny a eventuálně z toho vyplývajícího nebezpečí. Seznámiti hochy s vodními stavbami, jejich význam, únosnost, použitelnost, praktický význam pro život a jaké změny tyto stavby působí v řece samotné. Znalost nejbližší cesty pro přepravu lodí z nádraží k vodě, možnosti dopravních /jako získati dopravní prostředků, kde u koho/. Znalost pitné, užitkové vody v okolí a možnosti táboření ná- kupu.

I. stupeň - oddíl A, čis. 3. /Zach/

Potřeba dokonalé znalosti zachraňování tonoucích u junáckých oddílů je zřejmá každému. O důvodech, abych neplýtvat papírem, se nešířím a odvolávám se na články ideové o službě. Do prvního stupně má zkoušený znáti dva způsoby libovolné. Zachraňování tonoucích je však příležitost tak vzácná, že vše záleží pouze na dokonalosti přípravy. Které způsoby zvolíte si za prvé, je lhostejno, poněvadž časem, v dalších stupních, musíte postupně ukázati oběhlost ve všech způsobech a nad to musíte prokázati takové znalosti látky i výcviků, aby bylo lze vás použiti jako ovičitelů pro nováčky.

Poznamenávám, že celou řadu prvků probírá zemřelý br. Vlk ve svých člancích o plavání. Několik poznámek

jí teprve, když počnou stvoly vadnouti. Jsou menší listů devětsilu. Podšlí patří k léčivým rostlinám,

U záhybu potoka v bahně a vlhkém písku vyrůstají trsy zelených oblych lodyh sítin. Nedaleko v trávě zahlédneme modré květy pomněnky bahenní, zdobené uprostřed žlutavou hvězdou. Hvězdu tvoří šupinky, ohraničí vnitřek květu, v němž jest medovina a pyl, před osáčením.

Na pokraji potoka upozorňuje na sebe velkými žlutými květy blatouch. Pět okvětních lupínek chrání četné tyčinky a semeníky v poupěti. Když rozkvele, upozorňuje zdaleka hmyz, že v květu jest medovina. Hmyz přenášejí pyl s květu na květ. Opylené semeníky usrávají v měchýřky s mnoha semeny. Bývá jich vždy několik pohromadě, zralé pukají a semena se z nich snadno vytrosí a voda je odplaví daleko do světa. Blatouch má šťavnaté, nápadně velké listy. Jsou podoby ledvinovité.

Čím jsou výše, tím kratší mají řapíky, takže si navzájem nestíní, neboť potřebují dostatek slunečního světla k životu.

Blízko roste příbuzný prýskyřník prudký. Má drobné, žlutavé květy a drobné, stříhané listy. Jako blatouch má i on ostrou jedovatou šťávu, která však sušením z něho vymizí.

Zdaleka upozorňují na sebe nádherné kytky žlutavě bílých kvítků tužebníka jilmového. Listy má složené z větších a menších lístků /lichozpeřené listy/, na rubu běloplstnatých. V červenci a v srpnu jsou tu nápadné úbory kledě žlutavých kvítků poháče zeleného. Vysoké lodyhy a ostnatými listy, které objímají lodyhu, jsou žlutavě zelené a přecházejí všechny ostatní rostliny.

Podíváme-li se do potoka, uvidíme na kamenech zelená vlákna v chuchvalcích. Jsou to řasy vodní rostliny; nazýváme je podle podoby žabímí vlasy. Přirůstají ke kamenům tak pevně, že jich ani prudký vodní tok neoderve.

Pomněnka

Pecháč
zelinný

DOPLNKY KE STUPŇŮM ZDATNOSTI PRO VODNÍ SKAUTY.

Předmluva.

Členové H.K.V.S. a jiní výchovní činnovníci se rozhodli pro usnadnění práce jednotlivých vedoucích oddílů vodních skautů vydati v tomto vodáckém časopise částečné pamůčky, které mají za úkol osvětliti vodním skautům znalosti nutné pro jejich činnost a které vyšly ve formě "Doplňků ke stupňům zdatnosti junáckého kmene pro vodní skauty". Při vypracování těchto doplňků bylo postupováno analogicky podle stupňů junácké zdatnosti, které tvoří jakousi kostru pro výchovný program a postup u všech junáků. Naše vodácké doplňky jsou pouze skutečnými doplňky pro ty junáky, kteří se podrobují vodáckému výcviku. Nadřazenost stupňů junácké zdatnosti jest v doplňcích zdůrazněna podmínkou, že nelze skládati příslušnou doplňkovou zkoušku, není-li složena dříve určitá zkouška stupně zdatnosti. Snažili jsme se v doplňcích vodáckých postihnouti vše, co dobrý vodní skaut potřebuje jak po stránce teoretické, tak praktické a snažili jsme se vždy přihlížeti náležitě i k oněm bodům, které vodák snad prakticky nepotřebuje a jejichž znalost přispívá k všeobecnějším vědomostem neb tvoří určité prvky výchovné.

Obracím se nyní na všechny, kteří pracují výchovně na vodáckých oddílech, aby zkoušku nedělali nikdy zkouškou, jak jí znají ze školy. Uvědomte si, že naše mládež užije dosti školy a že junáctví má mládeži přinášeti radost z mládí a jeho plné vyžití. Ve svém oddíle narazíte na různé povahy. Některý hoch jakmile uslyší, že budou určité junácké zkoušky vidí ihned zkoušky ve škole se všemi jejich důsledky a dělá všechno možné, aby se zkoušce vyhnul.

Jiný typ hochů naopak se dožaduje, aby jeho vědomosti byly řádně zkouškou ověřeny. V těchto směrech nutno ponechati vedoucím úplnou volnost v jednání, aby zkoušky prováděli podle psychologie převládající v oddíle, neb aby si sami vytvořili jednotné prostředí pro provádění zkoušek. V každém případě pokládám

za lepší některé zkoušky skládati ve formě volné debaty tak, aby skoušený nikdy neměl pocit skoušení. Hochy nepřetěžujte svými speciálními znalostmi, které vyplývají z vašeho osobního zájmu, snažte se však, aby znalosti hochů byly po všech stránkách důkladné. Zachovávejte vždy správnou střední míru, nebuďte ani příliš přísní, ani příliš uznalí.

Doufám, že všichni chápete správně junáckou výchovu, a proto věřím, že pochopíte mých několik slov předmluvy, kterými jsem se snažil jen připomenouti vám naše úkoly ve vodácké výchově.

Štok hl. kapitán,

I. stupeň oddíl A čís. 1 /Vejava/

1. Zná vlajku svého oddílu, vlajky vodních oddílů v okrsku, vlajky vodáckých činovníků odznaky mužstva a vodáckých činovníků.

Každá oilevědomá společnost lidí má svůj znak, vlajku, heslo, což je symbolem společné práce toho kterého kolektivu. A pochopitelně, že i skautský oddíl má symboly své společné oilevědomé práce, mimo jiné oddílovou vlajku.

Oddílová vlajka vodních skautů, idpovídající předpisům o rozměrech vlajky, je dvoubarevná. Tyto barvy jsou umístěny ve vavířích dílech o poměru 1 : 2 : 1. Na oddílové vlajce nejsou žádné nápisy, iniciálky, ani snaky. Tyto ozdoby umísťují se pouze na prapor, pro který platí zase jiná ustanovení všeobecná i junácká.

Zbývá zmíniti se o odznacích vodáckých činovníků i mužstva.

PRVNÍ ZÁSADA: Všechny odznaky hodnotní, příslušnostní, odznaky junácké zdatnosti jsou všem příslušníkům Junáka společné! Není tedy závadného rozlišení. Správné údaje najdete podrobně jedině v příručce "KROJOVÁNÍ", vydání Junáckou edicí v Praze. Pokud byste měli nějaké pochybnosti, obraťte se na HKVS nebo přímo na autora příručky - Organizační odbor Junáka. Jedině tam můžete získati správné informace. Jest však nutno předem předem upozorniti a zdůrazniti, že na kroji v žádném případě nejsou kotvíčky nebo i jiné přívěsky a podobně.

DRUHÁ ZÁSADA: Jednoduchost k účelnosti - a nezaměňujte tuto závalu s e frazí: Výtřednost k sensaci. Ta sensace snad vyhovuje jedinci, ale našemu hnutí, našemu vodáctví rozhodně neprospívá, ba možno říci, že mu škodí. Proto všechny ty výtřední admirály a "mořeplavce", pozlacené a ošňůrkované, mezi sebou ne-
trpte.

I. stupeň - oddíl A čís. 2. /Štok/

Členy vodního oddílu jest seznámiti v nejbližším okolí se vším tekucím i stojatým vodstvem i se všemi vodními stavbami i díly. Jest nutno jim vyložiti význam vod pro tento úsek jeho různou povahu při různých stavech výše vodní hladiny a eventuelně z toho vyplývajícího nebezpečí. Seznámiti hochy s vodními stavbami, jejich význam, únosnost, použitelnost, praktický význam pro život a jaké změny tyto stavby působí v řece samotné. Znalost nejbližší cesty pro přepravu lodí z nádraží k vodě, možností dopravních /jako získati dopravní prostředků, kde u koho/. Znalost pitné, užitkové vody v okolí a možnosti táboření ná-
kupu.

I. stupeň - oddíl A, čís. 3. /Lach/

Potřeba dokonalé znalosti zachraňovací tonoucích u junáckých oddílů je zřejmá každému. O důvodech, abych naplýtval papírem, se nešířím a odvolávám se na články ideové o službě. Do prvního stupně má skoušený znáti dva způsoby libovolné. Zachraňování tonoucích je však příležitost tak vzácná, že vše záleží pouze na dokonalosti přípravy. Které způsoby zvolíte si za prvé, je lhostejno, poněvadž časem, v dalších stupních, musíte postupně ukázati oběhlost ve všech způsobech a nad to musíte prokázati takové znalosti látky i výcviků, aby bylo lze vás použiti jako cvičitelů pro nováčky.

Poznamenávám, že celou řadu prvků probírá zemřelý br. Vik ve svých člancích o plavání. Několik poznámek

z amerických pramenů jsem uveřejnil v K.P. Nyní bychom si jen probrali několik způsobů, ne, abychom se je naučili, nýbrž abychom věděli, jak asi na to. Plaveme pro tonoucího, kterého vidíme:

Jak se přibližujeme? Rychle a opatrně. Chmat, kterým jej uchopíme je rázný, energický a musí dodati i zděšenému odvahy. Vystříháme se takového přiblížení, které by nehle způsobiti, že tonoucí uchopí nás a ne my jeho. Uvolněním hrudníku vystrčením tonoucího nad vodu docílíme uklidnění nejspíše.

Na dopravu tonoucího užíváme způsobů za bradu, sami plaveme na zádech pouze nabama, poněvadž ruce používáme na držení brady, za kterou oběť táhneme a kterou mu držíme silně nad vodou. Tohoto způsobu užíváme, jsme-li sami nepřilíš zdatní. Zdatnější táhnou za vlasy, potřeba silného svěru v prstech a značné obratnosti a síly paže. Rovněž za ruku skrčenou pod hrudník třeba větší zkušenosti. Při těchto obou způsobech plaveme sami prsa jednou rukou.

Plaveme pro tonoucího, jenž nám zmizí, který se již potopil a pod. Zde je nutný výcvik, hlavně v potápění a naprostá jistota ve vyprošťovacích způsobech. Lze cvičiti na suchu. Uchopí-li nás oběť za ruce, vyvracíme vždy trhem proti palecům. Buď směrem vzhůru nebo dolů. Z chmatů, kterými nás tonoucí obejmě v těle, ať již zředu, či ze zadu, lze se dostatí způsoby, které cvičíme pilně se staršími hochy, nejprve na suchu, pak i ve vodě. Nezapomínáme, že při všech vyprošťovacích způsobech jdeme pod vodu. Proto pilně cvičíme všechny prvky rozložené a v potápění se musí cvičením nabyti takové jistoty, že normální i šlapavý pasák považuje za legraci a nepřivede ho z míry.

Všechny cviky provádíme s nováčky soustavně, nejlépe, když na táboře, stálém, máme tento výcvik nejméně dvě hodiny denně na programu. Při praktickém výcviku vštěpujeme cvičencům tyto zásady: Bezpečnost především. Máme-li loďku po ruce, proč pro tonoucího skákat pro efekt. Nejdůležitějším prvkem záchrany je klid. Ten získáme jen přísným výcvikem a bohatou praxí, byť i jen cvičnou.

S chlapci, kteří prošli postupně všemi stupni výcviku, o nichž bezvadně píše br. Vik, a jichž lze použití i při poměrně slušných plavcích ku zvýšení jejich plaveckého průměru, provádíme pak různé ztěžované opakování všech cviků. Než zdlavným způsobem docílíme dokonalosti věku cvičenceově přiměřené, naplníme mnoho hodin, jak ztrávených venku, tak v klubovně programem štytým a účelným, nemluvě o zimním plaveckém výcviku v lázních, máme-li k tomu příležitost.

I. stupeň oddíl A, čís. 4. / Hájek/

Otázka, proč má vodní skaut vědět o vodních rostlinách a zvířene, příp. o jejich zvycích se mi často vyskytne a celkem od bratří, od kterých to očekávám nejméně. Tedy proč?

Čtvrtý zákon junácký káže: Skaut je ochránce přírody a cenných výtvorů lidských. Být něčeho ochránce znamená však:

1. důkladně to znát a
2. vědět, proč má být toho ochránce.

Často též slyšíme, že skauting je teprve v přírodě pravým skautingem a činnost v klubovně je příprava k pobytu v přírodě. Zde jsme u téhož kořene věci však z druhé strany. Máme se připravovat, abychom byli schopni v přírodě dliti, t. zn. musíme ji znát a postupně se stát jejím ochránce.

Přijdeme tedy nejprve k bodu 2. Teprve v přírodě se přiblížíme k tomu ideálu, který sledujeme skautskou výchovou. P r o t o š e t ř í m e a c h r á n í m e přírodu, neboť jejím zanedbáním příp. ničením bychom přišli o důležitou učitelku života.

K prvnímu bodu lze pak říci. Jak jsem uvedl, máme-li chránit přírodu a brát si od ní to cenné, co nám dává a ukazuje svým příkladem, nelze jinak, než ji důkladně znát, pochopit tajemství přírody a prvním krokem k tomuto tajemství je znalost všeho živého, co se v přírodě vyskytne. Při její sebelepší znalosti nelze ji obsáhnout samozřejmě celou a proto nás vodáky musí zajímat především ta její část, s kterou přijdeme nejvíce do styku, t. j. příroda u vody a ve vodě.

V Kapitánské poště vychází pokračování " Života od tuňky až v budoucnu dosáhne moře". Bylo mi vytčeno toto s poukazem, abych uveřejnil jen prameny a tam, že by to dotýční našli sami. Jsem skautem od svého devátého roku a proto skauty tak trochu už znám. Jasně řečeno, nikde se nenajde tak přehledný přírodopis vodní než v Encyklopii čs. mládeže, která je však dávno rozebrána a nikde jinde také nebude skaut, který dělá I. st. studovat zvlášť přírodu a vybírat na př. z Brehzova života zvířata partie, které se týkají vody.

V KP má stručně každý obsaženo vše, co se u vody vyskytne a je na jeho iniciativě, když se sám pídí po podrobnějších pramenech u jednotlivých zvířat nebo rostlin, ale to základní má v KP. To jsem chtěl říci na obranu KP. Přec máme znát přírodu a přírodu vodní zejména, je tedy vyjádřeno junáckým zákonem a proto nezapomeňte nikdy, že skaut je ochráncem přírody

Jacki

Proč o zakládání?

Rozhodl jsem se, že dříve, než začneme uveřejňovat něco o mostech a vod. stavbách zmíníme se stručně o zakládání /viz také druhý ročník KP/, neboť to je opravdu základ i u staveb táborových, t.j. v naší praxi. Po stručném nastínění druhů základů, přejdeme k přehledu vodních staveb /viz také druhý roč./ a pak se stavbám mostů s hlavním zřetелеm ke stavbám dřevěných mostů. Ještě před zakládáním jest třeba promyslet prvou věc i u nás - t.j. právní poměr svého počínání k osobám fyzickým i právnickým. Nepodnikáme tedy nic bez náležitého a nejraději písemného povolení. Dává je majitel vodního práva. Na Vltavě je řiční plavební úřad - jinde majitel břehu, mlynář a pod. To si vždy vyšetříme předem. Tedy opatrně a můžeme pokračovat.

Ing. Z. Pluhař:

Něco o zakládání.

Zakládání na studních. Spočívá v tom, že studna - vyzděný nebo betonový dutý válec obvodového zdiva se na spoje zevnitř podhrabává za současného přizdívání nahoře. Studna klesá vlastní vahou a vahou nadezdívky měkkou zeminy, až dopadne na únosnou vrstvu. Aby lépe pronikala do hloubky, opatřuje se na spodu ocelovým věncem s břitem. Dříve se studny zřizovaly z cihel na věnci z dubových řesan; dnes se užívá výhradně studní betonových buď s jednotlivých prstenců asi 1 m vysokých, spojených na ozub nebo stěny studny se nadbetonovávají přímo na místě, jak studna klesá. Do stěn se vkládá armatura. Břít je buď z betonu, nebo ocelový a má poněkud větší průměr, než studna, aby se zmenšilo tření vnějších stěn při ponořování. Z téhož důvodu se někdy studna nahoru konicky zužuje, nebo se opatřuje hladkou cementovou omítkou. Studni se dá užít i ve vrstvách prostoupených spodní vodou. Voda sice vniká otevřeným spodkem do studně, ale zemina pod břitem se může i pod vodou vybírat na př. drapákem. Když studna dosedla na pevný podklad, zabetonuje se pod vodou její dno, voda se vyčerpá a vnitřek se vyplní betonem. Někdy narazí břít na překážku pod vodou, nebo studna nechce klesati, ačkoliv ještě nedosáhla únosné vrstvy, nebo konečně přítok vody je tak veliký, že jej nelze zmocit čerpáním. Pak se ve studni zřídí strop, tím se studna přemění na keson a dál se pokračuje podle zásad zakládání pneumatického, o kterém se zmíníme dále.

Zakládání na studních se nejvíce užilo při stavbách amerických mrakodrapů, kde při velkém specifickém namáhání základové půdy je nutno dosáhnout skály. Někdy je třeba spustit studny do značné hloubky; tak při stavbě Union Terminal Building v Clevelandu se dosáhlo skály až v hloubce přes 80 m pod povrchem.

Zakládání zledňováním. Pro veliký náklad se tohoto způsobu užívá jen výjimečně v zeminách promočených nebo úplně tekutých /tekutý písek/, když nelze žádného jiného způsobu užít. Častěji se zledňuje v hornictví nebo při tunelování. Účelem zledňování je uměle přivodit zmrznutí země a to buď přímo v místě, kde se má zakládat/zmrzlý promočený písek se pak dá rozpojovat na př. špičákem nebo i střílet/, neb se ze zmrzlého písku vytvoří kolem základu souvislá stěna a pod její ochranou se rozmočená země odstraňuje. Zledňování je zvláště výhodné při zakládání v blízkém sousedství budov, kde uvedení tekoucího písku do pohybu by mohlo mít za následek zřícení okolních staveb. Chladicí směs se přivádí do půdy chladicími trouhami.

Kromě vysoké ceny je zledňování nevýhodné zdlouhavým postupem; vytvoření souvislé ledové stěny, silné 4 až 5 m kolem objektu trvá několik měsíců. Aby ledová stěna opět nerozmrzla, musí se ochlazená kapalina v menším množství přivádět do země po celou dobu práce. Ve studených krajinách lze užít místo chladicí tekutiny přirozeného studeného vzduchu. Tohoto způsobu se užilo na př. při stavbě východní části transsibiřské železnice.

Kesony. Při vodních stavbách se velmi často užívá zakládání pneumatického či na kesony. Dnes se tak zakládají skoro všechny pilíře říčních i mořských mostů. Keson je komora bez dna, zhotovená ze dřeva, železa, zděná nebo nejčastěji železobetonová, jejíž půdorys má tvar půdorysu, nebo aspoň části půdorysu pilíře, který má být na kesonu postaven. Keson se spouští neúnosnými vrstvami až na pevný podklad, při čemž přetlak vzduchu, vhnávaného do jeho pracovního prostoru, brání vnikání vody do kesonu ze spodu, podobně jako je tomu u potápěčského zvonu.

Obvodové stěny, stejně jako u studní, jsou opatřeny břitem. V průběhu klesání kesonu vybírají dělníci pod břitem horninu, která se výtahem v komunikační rouře dopravuje nahoru. Současně se na kesonu vyzdívá nebo betonuje pilíř, jehož vrch zůstává stáls nad vodou. Rychlost klesání kesonu nebývá větší než 50 cm za den.

Po jeho dosednutí na únosnou vrstvu podbetonuje se břit, aby keson pevně seděl a celý vnitřek se vyplní betonem.

Keson se může spustit s přirozené pevné půdy nebo a lešení. V nepřilís hluboké vodě lze též uměle nasypat ostrov ze šterku a písku. Je-li hlcubě vody příliš velká nebo dno bahnité, zřídí se plovoucí lešení na pontonech nebo plovácích. Aby se zmenšila váha kesonu, vyzdívají se nad ním během spouštění jen obvodové sdi budoucího pilíře; vnitřek se vyplní zdivem nebo betonem, až keson úplně dosedne.

Pracovní prostor v kesonu musí mít výšku aspoň 2 m, aby v něm dělníci mohli pohodlně pracovat. Osvětlení je elektrické. Ve větších kesonech se vytěžená hornina dopravuje k výtahu v komunikační rouře vozíky, zavěšenými na kolejnicích u stropu. Komunikační roura je nahoře zakončena vzdušnicí - komarou pro vyrovnání tlaku v kesonu a venku.

Z pražských mostů jsou na železných kesonech založeny pilíře mostů Palackého, Sv. Čecha, Mánesův, Hlávkův, Trojský a nové pilíře Karlova mostu po zřízení r. 1890. Na železobetonových kesonech je založen Ji-ráskův most.

V Americe a v Rusku, kde je laciné dřevo, užilo se též dřevěných kesonů. U nich je však nebezpečí ohně, neboť tah, vznikající při unikání zhuštěného vzduchu, vysušuje dřevo. Také silné praskání dřeva, spojené s vye-soušením, působilo na dělníky při namáhavé práci v kesonu zneklidňujícím způsobem. Dnes se již dřevěných ani železných kesonů neužívá, neboť železový beton je pro vodní stavby daleko výhodnější i lacinější.

Injektování. - Hojně užívaným způsobem zpevnění základové půdy je injektování - vhnění cementového roztoku do země. Zvláště u vodních staveb, pod jezzy, mostními pilíři a údolními přehradami upravuje se skála v základech tímto způsobem velmi často, aby se zabránilo škodlivému vlivu vodního vztlaku a prosakování vody pod tělesem jezu či hráze. Podle druhu zeminy a velikosti trhlin nebo dutin injektuje se roztokem různě konsistentním. Jemné trhliny se upávají cementovým mlékem; hrubší trhliny se vyplňují hustší cementovou kaší. Injekce se zavádí i do šterkovitých nebo písčitých půd; cementová kaše spojí se s horninou na způsob betonu, který velmi zvětší únosnost i nepropustnost půdy. - Před injektováním se do základové skály navrtá dostatečný počet děr, zakončených nahoře železnou trubkou v průměru 6 až 10 cm, uzavíratelnou kohoutem. Na trubku se nasazuje hadice přivádějící cementovou kaši. Mělké vrtý se provádějí ručními pneumatickými vrtačkami, hlubší speciálními stroji často do velkých hloubek. Při stavbě některých švýcarských přehrad provedly se vrtý 100 m hluboké. Trhliny se nejprve dobře vypláchnou vodou, vhněnou do vrtů pod tlakem, aby odstranila se nečistota, hlína a pod. a cementová kaše lépe přilnula ke skále. Při vlastním injektování vhní se cementový roztok z injektoru hadicemi do vrtů postupně zvyšovaným tlakem.

Jímky. - Při stavbách ve vodě nebo na území s vysokou hladinou spodní vody vyskytne se skoro vždy potřeba odvésti vodu z části řečiště, resp. ohraditi staveniště tak, aby se základy daly zbudovat v suchu. Objekt se proto zpravidla nestaví najednou, nýbrž ve dvou nebo více částech. V místě staveniště se zřídí t.zv. jímka, t.j. prozatímní ohrazení pracoviště za tím účelem, aby se zabránilo vnikání vody do ohrázeného prostoru, z něhož byla voda vyčerpána. Stěny jímky tvoří buď štětavnice, nebo kombinace obou.

Štětavnice či štětových stěn složených z jednotlivých štětů se užije, je-li dno propustné, neboť pod obyčejnou hrádkou stojící na dně by voda pronikala. Štěty jsou podobné jako piloty ze dřeva, železa nebo betonu. Dřevěné štěty jsou nejčastěji hranoly přesně řezané, aby k sobě těsně doléhaly, se zašpičatělým koncem, aby při beranění snadněji vnikaly do půdy. Větší těsnosti se docílí spojením na drážku a pero.

V dnešní době se převážně užívá železných štětovnic pro jejich četné výhody. Jsou velmi pevné a těsné, vyrábí se ve značných délkách /při stavbách některých amerických zemních hrází se beranily železné štěty až 50 m dlouhé, nastavované svařováním nebo nýtováním/, snadno vnikají do půdy třeba i kořeny přestoupené a snadno se opět vytahu jí. Lze jich užítí několikrát po sobě.

Železobetonové štěty se zřizují stejně, jako železobetonové piloty. Jsou vždy průřezu obdélníkového, silně armované, obyčejně s trojúhelníkovou drážkou. Lze je též, podobně jako piloty, vplachovati.

Zemní hrásky nebo jejich kombinace se štětovými stěnami označujeme v užším smyslu názvem jímka. Hrásky jsou obyčejně z jílu, hlíny, šterku nebo z betonu. Ve stojaté vodě se návodní strana těsní vrstvou jílu; prosakující voda strhuje jeho částičky a těleso hrásky se brzo utěsní. Z úsporných důvodů nevyžadujeme od jímky

úplnou nepropustnost; vždy se počítá s čerpáním vody z pracovního prostoru. Jímky se také nezřizují až nad nejvyšší známý vodní stav, výbrž jen několik dm nad normální vodu. Stoupne-li vodní hladina, je nutno práci přerušit a jímku uměle zatopit. Přelití jímky vodou z řečiště se nemá dopustit, neboť se tím jímka obyčejně zničí.

V řečištech dravých řek a na skalnatém dnu se osvědčily jímky srubové. Jsou to dřevěné šruby tvaru krabice bez víka, vyplněné kamením. Připlaví se obyčejně prázdné po vodě a teprve na místě zatíží kamenem vyplní a osadí. Uvnitř takto zhrázeného staveniště se teprve v určité vzdálenosti postaví štětová stěna a mezera mezi ní a srubem se vyplní a utěsní jilem. Účelem srubu je zde tedy pouze zabránit ničivému účinku vodního prouhu na vlastní nepropustnou jímku. - Takovým způsobem byla za nesmírných obtíží založena na příkl. jímka pro stavbu elektrárny pod niagarskými vodopády.

Tekoucí písek. - Velmi obávaným zjevem při zakládání staveb, při stavbě tunelů a zvláště v hornictví je t.zv. tekoucí písek či kuřavka. Je to velmi jemný křemitý písek, vzniklý z tercierních naplavenin působením jezerního vlnobití, o velikosti zrna 0,1 až 0,2 mm. Bývá promočen vodou a konzistencí se podobá řídké krupičné kaši. Tvoří zpravidla čočkovitá ložiska v tercierních vrstvách. Narazí-li na př. při ražení tunelové štoly na takové ložisko, počne písek vytékat - často i pod velkým tlakem - v podobě kaše, která zaplavuje všechny volné prostory. Postup tunelovacích prací tím bývá obyčejně velmi brzděn, neboť po prvním ucpání přítoku lze tekoucí písek odstraňovat jen po malých množstvích a vzniklé dutiny se musí ihned zahrazovat speciálními paženími. Ražení štoly pak postupuje často jen po centimetrech, zvláště, je-li voda písek prostupující pod značným tlakem. - Staly se případy, že tekoucí písek vytlačil suk v dřevěném pažení tunelu a vzniklým otvorem počal tryskat takovou silou, že než se podařilo přítok ucpat, savalil okolní prostory nánosem několika desítek m³. Je-li ložisko tekoucího písku poměrně malé, je výhodné raději nechat písek vytékat až do vyčerpání a dutinu jej vyvážet. Při tom ovšem vzniká v zemi dutina a leží-li ložisko nad tunelem, je nebezpečí, že se vrstvy země nad vzniklou jeskyní zřítí a zničí tunel.

Větší ložiska kuřavky jsou v ostravsko-karvinském revíru a zvláště v hnědouhelném revíru mostecko-duchovském. Tak zavinil tekoucí písek na př. velkou důlní katastrofu v Mostě 1895 provalením stropu porubní komory. "Nařízali" se při dolování ložisko kuřavky, porušil se celá rovnováha zemních vrstev a je-li ložisko v menší hloubce pod povrchem, může to mít za následek zřícení staveb na povrchu.

V hornictví se bojuje proti tekoucímu písku nejčastěji jeho odvodněním a vysušením; suchý písek je již poměrně pevný. I při zakládání pozemních staveb může tekoucí písek působiti velké neštěstí a značně zdražiti stavbu. Zasahuje-li nákladová jáma do ložiska kuřavky, je zde pro okolní stavby nebezpečí zřícení uvedením písku do pohybu. Nejvýhodnější, ač nákladný a zdlouhavý je způsob zmrzování půdy.

BESEDA V PODPALUBÍ

Kormoraní:

T a t r y . V á h .

Sobota - 19. VII. 1947.

Již ráno panoval "menší zmateček" před naší loděnicí - jako tomu bývá obvykle před odjezdem - to se vždycky vyvine v oddíle horečná činnost. Bejbrlinka ještě bleskově namaloval na kryt nově postavené pramičky oddílové barvy a číslo a vezli jsme ji na nádraží. Zde nastal boj: my a nádražní úřednictvo. Výsledek - pramička jede jako nákladní zboží - doba příjezdu do Št. Sv. Mikuláše = ? Na nádraží jsme se sešli po půlnoci vlastně již příštího dne.

Kráčle 20. VII.

Cesta vlakem uběhla dosti dobře - řídil jen Perbaco. Měli jsme totiž až do Bohumína zábavu s jedním boдрým průvodčím, který si dobíral Perbaca - nazval ho "tulčátkem". Perbace se hrozně urazil, má prý již 15 pryčů. Zavadila jsme na štěstí přenášeli jenom v Bohumíně. V Šilině, kde jsme čekali asi hodinku, šli jsme se trochu projít před nádraží a našli jsme zde jednoho vodčického činovníka v kroji - # 73 v. odd. z Brna. Jedou

také Váh, ale cestovali na Nízke Tatry. Hned nám podal informace /Berbacovi vstávali hrůzou vlasy na hlavě/ - jelikož členy jeho odd. jsou bývalí členové 35 v. odd., který tábořil loni nedaleko nás na Vranovské přehradě na Dyji - vzkázali jsme jim pěkné kormoránské pozdravení. Na Marabu, Dlouhý Johnny, Cerebáláta - zda Vám to - vyřídil? Viděli jsme Vaše tábořiště pod Strečnou když jsme jeli kolem a zavzpomínali na naši noční "invasi" proti spojeným "papučářům" ze Znojma a Brna. Řvali jsme na Vás tak, že si lidé v celém va- goně zacpávali uši a my jsme se jim potom museli hodinu omlovat a vysvětlovat věci o projevu starého přátelství.

Před námi se objevuje panorama Vysokých Tater, které jsou ještě v dálece, zato Nízke Tatry jsou krásně zřetelné. Jsme každou chvíli u okna a díváme se dalekohledem na vzdálené štíty, konečně Lipt. Sv. Mikuláš - "vyloďujeme se" našim osvědčeným způsobem - dva na peron - zavazadla jim podávají oknem. Já s br. kap. do Vrbice - předměstí Mik, zajistit u příbuzných jednoho člena odd. úschovu zavazadel - jsme vliďně přijati. V nedaleké továrně nacházíme známého olonoučáka - takto podporučíka, který má zde stráž a ten nám půjčuje vozík na zavazadla / a posadí na pramice/. A již jsme na břehu Váhu - nedaleko stavení rodiny našich milých hostitelů. První vykoupaní v průzračně čisté, studené a neobyčejně rychle proudící vodě. Pro pramíčky to bude asi problém, hloubka je místy malá - ale uvidíme. Postavili jsme stany a vaří se večeře - horský guláš /t.j. s konzervy UNNRA Horse...../ V noci pěkně přšelo.

Pondělí - 21. VII.

Ráno svítí krásně slunce. Svaříme stany, vaříme kakao. Chvilka poležení na sluníčku, ranní běh kolem Váhu. Nedaleko cvičí jednotka dragounů - plaví právě koně přes řeku. Oblékáme se již do našich "tatranských úborů", t.j. těch, v kterých půjdeme na hory, t.j. vlněné košile, zelené oddílové nepromokavé bundy. Kroje putují do rezervních zavazadel, které zde zůstanou. Jdeme na nádraží k autobusu - První je přeplněn - začíná přšet - vytahujeme z chlebníků nepromokavé bundy. A hle - jede ještě jeden autobus, dokonce s vlečákem. Jeden nádhernou asfaltovou s ilnicí, které se leskne v dešti. Tak, tak že jsme stihli výpravu do jeskyň, museli bychom jinak čekat asi hodinu na druhou. Procházíme jeskyněmi z jednoho domu do druhého - vše krásně osvětleno reflektory. Nelíbí se nám ale, že návštěvníci hází do tůňek peníze a knoflíky - divný vkus! Ty skály tím obštašněji určité nejsou. V autobuse jsme se seznámili se sestrami z Písku, které nás pozvali na prohlídku jejich nedalekého tábora. Pro dešť nemůžeme uskutečnit. Tentokrát spíme ve světnici, půda je rozmoklá, ustlali jsme si proto na podlaze. Vaříme večeři: kapustu a brambory. Večer se procházíme městem, které se nám docela líbí a ochutnáváme místní zmrličnu.

Úterý - 22. VII.

Den naší invase do Vysokých Tater. Vaříme k snídani kakao. Balíme zavazadla - bereme jenom to nejnůtnější, vše co nepotřebujeme dáváme do lod. pytlů, které si schováváme na půdě. Ale hrůza, každý musí vzít kromě svých tábornických potřeb ještě 2 kg chleba, 3 kg brambor, 2 kg konzerv, krom kávy, krupice atd. /máme totiž většinu potravin sebou/ bratři z 3 ol. vod. odd. nás poučili o místních cenách - byli zde totiž 14 dnů před námi/. Prohýbáme se pod tíží tlumoků, ale na nádraží to naštěstí není daleko, proto i s Perbacem vyšlapujeme pěkně zvesela. Cesta vlakem je opět celkem příjemná. Pokoušíme se o spěv /všech sedm/, což spolucestující k našemu velkému překvapení celkem vděčně kvitují /hlavně tu hanáckou/. Ale Olympéti - stůjte při nás - autobus ze Štrby k plesu je přeplněn když jsme k němu došli - je nutno jít po svých. /Perbaco hořce obviňuje br. kap. Pipadla, že nás na nádraží schválně zdržel - hledal totiž průvodce, protože je mu líto těch 25.-Kčů/. Hekali jsme a funěli, ale postupovali statečně vpřed. "Pohrdli jsme" silnicí a šli stranou arušenou "zubačkou" - je to totiž o 1/3 kratší. A naši dědci - Bejbrlinka a & museli sa chvíli odpočívát. Šel jsem s "Perbacem /světe div se/ a ještě jedním "hrdinou" dále bez odpočívání a když jsme již leželi nad plesem asi hodinku, teprve se objevila nad mlásím Bejbrlinkova hlava /ostatní nebylo vidět - on je totiž o "kapánek" delší/ a až ses jsme slyšeli jeho mocné funění. Hledáme tábořiště. Jeden palouk nese časté stopy akvělých táborníků - plechovky od konzerv. Nechceme riskovat vyhození, noceh jsme nesehnali - proto táboříme zde. Přesto máme menší intermezzo s p. hajným. Jest zde krásně, ale civilizace jezero značně sprofanovala. V noci je dosti chladno - zvedl se studený vítr.

Středa - 23. VII.

První tura ve Vys. Tatrách. Počasí se zlepšilo a hřebený hor nad jezerem byly neobyčejně jasné. Vysvitlo slunce a šli jsme nyní v jeho záři. Torpy jsme dali do úschovny u stanice elektrické dráhy - posadili v jídelně KSTL - /hříšná cena 17 Kčů/. Nesli jsme nyní jenom chlebníky - šlo se tedy skvěle. Jak jsem již podotknul, je příroda okolo jezera značně sprofanována, vypadá spíše jako park - proto se nám lépe líbilo

Popradské pleso. K němu jsme došli po stezce, která se vinula vysoko nad lesy, stržemi a potůčky. Byl z ní krásný rozhled. Výstup na Rysy od Popradského plesa nám trval asi 4 hodiny. Šli jsme zvolna - svykali jsme si teprve na horský řídnější vzduch. Vypadalo to zde jako na pouť - hotové procesí turistů. Rysy jsou totiž celkem lehká tura, proto i svátečními turisty velmi vyhledávaná. Patří již do pásma - jsou vyšší než 2500 m z vrcholku je při pěkném počasí krásný rozhled po celých Tatrách - obzvláště do Polska k Mořskému oku. Skoro pod vrchol vede jakýsi chodník pro pohodlné, jdete-li přímo bez ohledu na serpentiny pěšiny, jste zaručeně dříve nahoře, ale jazyk - nejste ještě otužilí - pod kolínka.

Měli jsme smůlu - pod vrcholem nás překvapila mlha - velmi hustá. Naštěstí se před námi objevila jako spásný maják chata pod R. - a čaj, který jsme zde dostali, nás vzpružil. Po krátkém odpočinku v teple ohaty jsem vykročil na poslední úsek cesty. Mlha se změnila ve vytrvalou dešť, takže z vrcholku nebyl žádný rozhled. Zapěli jsme si zde za doprovodu vypůjčené kytary /jeden turista ji vlekl obětavě až sem/ různé písničky. Jelikož dešť nepřestával, ale naopak přišlo skále vytrvaleji - rozhodli jsme se k návratu - přes hlučné protesty br. Bejbrlinky, který si umyšlel právě zde odpočívat a vařit čaj. U chaty jsme se dlouho nezdržovali, ale hned pokračovali v sestupu. Mimochodem - ta chata jest zde opravdu na pravém místě a horolezečtí průvodci, kteří v ní žijí jsou chlapíci - voda, dřevo, cukr atd. vše se sem musí dopravovat po stezce, kterou jsme přišli. Výstup, na který i zdatní turisté potřebují nejméně 3 hodiny, dokáží tito asi za 1 a 3/4 hod.

Jakmile jsme sestoupili níže, vysvitlo slunce a Bejbrlinka mžádal na vedení - že prý jsme ho měli poslechnout, teď prý se mohl tam slunit, pít čaj a vůbec prý jsme škůdci lidu. Jeho revoluce byla ale potlačena pobídkou k poležení na krásném paloučku s vyhlídkou. Zůstali jsme zde asi hodinu, opalovali se, jedli své zbytky z chlebníků a Bejbrlinka si konečně uvařil na vařiči svůj čaj. Další cesta mi připadala jako v pohádce. Sestupuješ - před sebou nádherný rozhled, bystřiny hučí přes balvany a v lesích kosodřeviny - tam si připadáš - no jako někde hrozně daleko - třeba u moře /nevím ani proč nás to napadlo - snad máme divnou představu mořského pobřeží/. A nebe se zdá tak neskutečně blízko, je sytě modré, vzduch voní pryskyřicí a takovou zvláštní vůní, kterou jsem dosud nikde nepocítil - je prosycen ozónem - cítíš zkrátka dech Tater. A kdesi ve výšce pípá horský skřivan a z protější strany je slyšet varování sviští strážže.

Vracíme se před večerem - přidávají se k nám ještě dva poutníci, kteří budou tábořit také pod stanem. Pan lesník nám vysvětluje místo kde je možno stavět stany - nahoře u jezera se totiž tábořit nesmí. Scházíme proto podle zubačky a odbočujeme do lesa. Bude zde alespoň tepleji. Stany stavíme na malé paloučky oddělené - tak tak se vleze jeden stan na palouček. Stavíme německé stříkané zbarvené stany - mají tu výhodu, že tak rychle nepromoknou a hlavně, že se do nich vejdou 4 lidé /na Oravě nás v něm spalo 1 5/. Vaříme ještě večerí a hned jdeme spát - vykládáme si - ale šum deště nás brzy uspává.

/Pokračování/

Peřeje u Poradní skály.

Pamatuji se na ten den, jakoby to bylo včera a zatím, kde jsou ty všechny krásné dny mládí!

Bylo to v květnu, slunce hřálo na modré obloze a my jsme se brodili až po kolena vodou proti toku řeky v Prouděch. Dnes ta místa jsou hluboko pod vodou přeřady. Ale tehdy? Hučící peřeje a klidné zátočiny plné suchého naplaveného dříví, které tak krásně hořelo, ty byly našim rájem.

Celý duben byl silně deštivý. Teď však již řeka opadávala, čistila se, ale nehony níže položené byly dosud pod vodou. Zkrátka stav asi metr nad. Šli jsme nahoru proti proudu proto, že se tehdy jel zajímavý závod Kanýk - Štěchovice. My jsme před tím v sobotu jeli z Tajemníku a pěkně jsme se "vytákali" v peřích byly vlny "jako baráky" říkal Ota, který se teď pár kroků přede mnou brodil.

Bližili jsme se k peřeji pod Poradní skálou. Chvillemi jsme byli v mohutném postranním vlnobití až po pás. Ve zběsilém víru po obou stranách jazyka se ve zpáteční vodě točily klády z rozbitých vorů. Objevoval se tam nějaký vrcholček borovice a na druhé straně nějaké poleňové dříví. To byl asi zbytek nákladu vorů.

Pěkná situace pro loď, která by vjela do peřeje v té chvíli, kdy by se byla nějaká kláda dostala znovu do proudu.

Minulo nás již několik lodí. Všechny se držely úzkostlivě po pravé straně, takže jely vlastně ne řekou, ale v místech navigace. Vždyť se také jazyky peřeji nedaly sjet! Tam bylo až dvanáct mohutných Apoštolů za sebou!

My jsme včera šťastně všechny nástrahy řeky překonali, ale u našeho srubu jsme přistáli s lodí plnou vody, zcela vyčerpáni. A to jsme drželi hesky při zdi.

A dnes jsme chtěli vidět tu "průu"! Závodníci, hlavně kajaři to pojedou všechno středem, aby neztratili na rychlosti. To znamená, že budou mít v jazyku peřeje dobře počítáno 20-25 km za hodinu. A to je na vodě pěkná rychlost.

Tak jsme pospíchali vpřed. Poradní skála byla za námi. Navigace vystoupila z řeky, proto do klusu, protože pak po dvou stech metrech následoval asi km úsek ve vodě a ten nás zdrží a my jsme chtěli vidět peřej u Dynamitu. Tam byla "střecha". Tam jsme včera jen tak, tak zastáli.

Ota byl přede mnou, náhon klesal znovu do vody a řeka se natáčela doleva. Tekla tu celým řečištěm, klidně, bez virů, jakoby nabírala sílu do peřeje. Znovu jsme vskočili do vody. A jak jsem chtěl Otu předhonit

tak se to stalo!

Než jsem si uvědomil že plavu, byl jsem asi 20 m za Otou. Byl jsem silně prohrátý sluncem a tak jsem si až bolestně uvědomil, že je voda tak studená, že se mi až zatajil dech. K břehu jsem nemohl, protože se skály na pravo, kde peřej začínala, nebezpečně blížily. Napjal jsem síly a plaval do středu proudu. Tam jsem se otočil a dal Otovi znamení rukou, že se snažím ovládnout situaci. Ten běžel již po suchu za mnou, ale kde byli! Položil jsem se na vodu, grawloval nohama a ruce jsem napolo vystrčil před sebe. Snažil jsem se uklidnit.

Řeka mě nesla lhostejně sebou, bylo ticho, slunce mě spálilo do hlavy. Dýchal jsem do vody, abych se uklidnil. Kolem mě letěly břehy dozadu, všechna ta zelená krása, nade mnou modré nebe. Bylo takové ticho, že jsem si s úžasem uvědomil, že jasně slyším kaktáčino volání!

A já jsem si se srdcem hrůzou klesajícím vaponněl na točící se klády ve zpáteční vodě peřeje.

Tak mi zbýval jenom střed té řvoucí hrůzy. Ale co těch dvanáct apoštolů, který z nich mě pokřtí? Stačí mi dech a síly, vždyť vážím necelých 60 kg a je mi šestnáct!

Řeka začínala hučet, řvoucí hrůza se rychle blížila a já nabíral dech k zápasu. Snažil jsem se dodýchat abych se uklidnil. Držel jsem se na povrchu, blízko hladiny, nestál jsem ve vodě, neplytvám dechem, ruce jsem měl polopokrčený před sebou a nohama jsem grawloval.

Peřej začínala se široka, asi z 50 cm, ale jazyk se rychle užil.

První a druhá vlna byla hladká, jsou za mnou! Třetí se již užila a čtvrtá byla přede mnou jako sed. Tu jsem podplaval a pátá se na mě zřítíla a udeřila celou svou silou. Mezi ní a šestou se mi ještě podařilo nadechnout. Ale mezery mezi řvoucími vlnami se užily a jejich vrcholky se řítily zpět do úžlabin mezi nimi, takže jsem tam nemohl nadechnout.

Vlevo přelétla kolem mě poradní skála a já jsem se strácel ve vodní tříšti a pod shlukem vln.

Teď se mnou začaly házet postranní proudy, ale podařilo se mi nadechnout.

V poslední chvíli jsem unikl kládě, která jako z praku vystřelena se vrhla do peřeje. Byla tak blízko, že jsem ucítil vůni pryskyřice z rozpáleného dřeva. To byla náhoda, štěstí mi přálo.

Konec se však rychle blížil a do peřeje začala vnikat zpáteční voda, vznikaly víry. Držel jsem se se sbytkem sil těsně při hladině a mocně jsem bil rukama při grawlu do vody, abych se při prudkém tempu nohama zdržel v rychlosti. Snažil jsem se být rychlejší než proud a daří se mi to!

Vlny mě tloukly ze všech stran, nemohl jsem nadechnout, voda byla ledová! Byl jsem u konce svých sil, ve spáncích mi hučela krev a před očima se mi táhlo. Polykal jsem vodu. Konec?!

V tom jsem o něco udeřil levou rukou. Dřevocí! Kláda mě dohonila. Ta, která mě zprvu ohrozila na životě se nyní stala mým plujícím ostrovem záchrany. Držel jsem se jí jako klíště. Nohama jsem jí pomohl z proudu, z posledního vlnobití ku břehu a sobě k životu.

A tam byl zelený koberec trávníku a na ten jsem se se zbytkem sil natáhl.

Srdce mi bilo jako zvon a kolena se mi třásla. Ale vyhrál jsem a za chvíli tu byl Ota a tak jsme spolu znovu na sluníčku sledovali závodníky v té peřeji, která chtěla být mým hrobem.

A kdyby se tam teď někdo udělal?!

Měli jsme přece kládu, která mi zachránila život.

Byli jsme připraveni!

NEZMAR

P. S.

Kdyby snad někomu ze staré lótky tento prostý příběh někoho připomínal, nechť věří, že jsou to slova osobní zkušenosti autorovy, ale jinak podobnost čistě náhodná.

Z anglického originálu
přeložil Dr. Jaromír Port.

Pro naši potřebu upravil
Dr. Karel Průcha.

A tak tento vynikající pirát se stává mravokárcem. Uveřejnil své životní příběhy a stojí věru za to si je přečíst.

Piráta William Kidd pocházel z New Yorku a stal se obětí poměrů. Byl pověšen roku 1701 na popravním doku v Londýně. Lidé ještě dnes hledají jeho zakopaný poklad na pobřeží.

Britský válečník Greyhound zajal roku 1723 pirátskou loď s 25 muži a dopravil je na ostrov Rhode. Byli postaveni před soud, odsouzeni a pověšeni v Newportu. A to byl konec pirátství v amerických vodách.

II.

V osmnáctém století bylo vykonáno mnoho velkých cest a přihodilo se mnoho vzrušujících událostí na moři. Plachtová loď se stala postupem času nejvýhodnějším plavidlem. K účelům válečným byly stavěny větší lodi s dvěma nebo třemi palubami pro děla a plavby do vzdálených končin světa se rozmáhaly. Alexandr Selkirk, známý jako Robinson Crusoe, který ztroskotal na ostrově Juana Fernandea, byl roku 1709 zachráněn lodí Woodesea Rogera po čtyřletém osamoceném pobytu na ostrově. Danil de Foe ve svém velkém románu zpracoval mnoho událostí ze života Selkirkova. V roce 1740 se konala jiná velká cesta kolem světa. Ze Spitheadu vyplula loďstvo, jež velel námořní kapitán George Anson na vlajkové lodi "Centurion". Rok před tím byla Španělsku vyhlášena válka a účelem výpravy bylo napadnout a olupovat nepřítel. Po hrozném utrpení mezi mysem Hornem a Ostrovem Juana Fernandea se potopily dvě lodi a mnoho námořníků zemřelo na kurděje; "Centurion" pak přistál u tohoto ostrova ve zbledlém stavu po delší strašlivé bouři. Plachty byly potrhány, lanová poškozena, stěžně rozviklány a na palubě stýlo jen 120 vysílených mužů, kteří cestou onemocněli na kurděje.

Z eskadry, čítající původně šest lodí se zachránily ještě další dvě lodi. Anson je opravil a vydal se na další plavbu, která byla jednou z nejdouřnějších všech dob; přepadl a zajal manilskou galeonu "Signora de Cabadonga", bohatou loď s poklady vozící jeden a čtvrt milionu dolarů. Anson ukřižoval na své výpravě na pokladech celkem dva miliony přibližně-li se k seně zajatých či zničených lodí a k jejich nákladu zboží, zvýšil se částka ještě o tři miliony. "Centurion" se vrátil do ústí Temže u Spitheadu dne 15. června 1744 a Anson pak vypravil poklad do Londýna na 32 velkých vozecích dopravou bubnů a pišťal. Vyprávění o této čtyřleté cestě jest jedním z nejnepřehlednějších anekdot námořních.

Po menších cestách, které podnikli Byron, Carteret, Bougainville, nastupuje řada velkých výprav, z nichž nejvýznamnější jsou tři velké výpravy kapitána Jamase Cooka, prvního z velkých vědeckých badatelů, který patří mezi poslední, jímž zbývalo objevit několik úplně neznámých zemí oceánských. Jeho loď, vyslaná královskou společností měla s sebou hvězdáře, botaniky, kreslíče a jiné učence různých oborů. Nastávala doba nového a cennějšího vykořisťování moří a pobřežních krajín.

Třetí výprava se stala významnou tím, že byly na ní objeveny Sandwiské ostrovy, kde byl Cook při srážce s domorodci zabit. Šahynuv tak v krajích, jež byly jevištěm jeho velmi důležitých objevů. Tyto ostrovy známé dnes pod jménem domorodců jako Havai zůstanou trvalým pomníkem velkému a šlechtanému plavci.

A nyní jsme se přiblížili k době své vlastní historie, kdy válka a revoluce zanesly mladou republiku na moře, aby se tu střetla s největší námořní mocí světa.

Zatím co kapitán Cook konal své vědecké pozorování na dálném Pacifiku, vstoupily také Spojené státy svoji vlajku okázala na mořích.

Když kongres se usnesl vybudovat válečné loďstvo, nabídl mu roku 1775 své služby proslulý plavec Paul Jones, jež jako prvnímu poručíku byla ihned přikázána loď "Alfred", jedna z pouhých dvou lodí, patřících tehdy kongresu. Na palubě této lodi vytáhl ve Filadelfii vlajku se sarkem a chřestýšem, prvními to znaky nového státu.

Po mnohemdelší službě dostal konečně hodnost kapitána a roku 1777 vyplul jako velitel válečné lodi spojených států "Ranger" - Tulák - vyzbrojené 18 děly do Francie se zprávami o vítězství u Saratogy.

/Pokračování příště/.

Kapitánská pošta, měsíčník pro teorii a prakt. skautského vodáctví. Vydává HRVS Junáka, ústředí skautského výchovy v Praze. Řídí Zdeněk Hájek s redakčním kruhem. Redakce: v Praze II, Havlíčkovo nám. 28, tel. 212-03. Administrace v Praze II, Štěpánská ul., palác "LUCERNA", junácká edice. Rozmnožuje fa. Rotan, Josef Vašek, Praha II, Štěpánská 61. 2029/2127.